

Aeres Hogeschool

Bachelor Dier- en Veehouderij (voltijd en deeltijd)

Associate degree Dier- en Veehouderij (voltijd)

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

105A2021.01

Samenvatting

In september 2021 zijn de bestaande voltijd en deeltijd hbo-bacheloropleiding en de bestaande voltijd Associate degree (hierna Ad) opleiding Dier- en Veehouderij van Aeres Hogeschool bezocht door een visitatiepanel van NQA. De opleidingen worden in Dronten aangeboden. Het panel beoordeelt de bachelor- en Ad-opleidingen als **positief**.

De bachelor- en Ad-opleidingen verzorgen grotendeels gezamenlijk onderwijs en functioneren hiermee als één geheel wat betreft onderwijs en onderzoek. De opleidingen lopen voorop wat betreft agrarische ontwikkelingen en zijn naast opleider, ook een proactieve speler in de veranderende agrarische sector. Studenten en docenten hebben korte lijnen met elkaar en er is sprake van een persoonlijke sfeer binnen de opleiding. Studenten, docenten en werkveld denken gezamenlijk na over nieuwe vormen van ondernemerschap voor agrarische professionals en studenten passen dit in stages en werksituaties direct toe in de praktijk.

Beoogde leerresultaten

De opleidingen hebben elk geschikte beoogde leerresultaten geformuleerd, op het bijbehorende bachelor- en Ad-niveau. De bacheloropleiding leidt studenten op voor een diversiteit aan beroepen in de agrarische sector in de richtingen melkvee-, varkens- of pluimveehouderij en de sector gezelschapsdieren. De Ad-opleiding biedt een keuze tussen de veehouderij of praktijkmanagement in praktijken voor gezelschapsdieren. De opleiding trekt nauw op met het werkveld voor de vormgeving van de opleiding.

Instroom en Programma

Voor toelating hanteren de opleidingen de wettelijke toelatingseisen en aanvullende eisen voor deeltijd bachelorstudenten (een relevante werkplek) en Ad-studenten (een agrarische mbo-opleiding). De opleidingen spelen goed in op eventuele verschillen bij studenten in praktijkervaring. De uitval in de Ad-opleiding is relatief hoog en het is aan te raden dat de Ad-opleiding nog meer aandacht besteedt aan advisering voor aspirant studenten.

Het onderwijs is inhoudelijk actueel en zeer praktijkgericht. De opleidingen bieden studenten een breed netwerk met veel praktijkpartners in de diverse typen veehouderij, ruime aandacht voor ondernemerschap en een persoonlijke sfeer. Verder kunnen studenten zich ontwikkelen volgens eigen interesses en talenten, binnen de vele keuzemogelijkheden die de opleidingen bieden in het programma. De innovatieve lectoraten zorgen ervoor dat nieuwe kennis in het onderwijs terecht komt, en studenten leren op goede wijze om zelf onderzoek uit te voeren. Buitenlandse studenten kunnen instromen in het derde studiejaar van de Engelstalige afstudeerrichtingen van de bacheloropleiding en dit biedt een mooie meerwaarde voor zowel Nederlandse als buitenlandse studenten om van elkaar te leren. Deze mogelijkheid tot internationale samenwerking komt boven op de reeds goede internationale aspecten in zowel het Ad- als het bacheloronderwijs.

Personeel, Voorzieningen en Begeleiding

Voor de opleidingen wordt het adequate personeelsbeleid van Aeres toegepast. De opleidingen bieden docenten diverse mogelijkheden om hun deskundigheid op peil te houden. Docenten zijn didactisch vaardig, hebben een ruim netwerk in de praktijk en bezitten goede kennis over ondernemerschap. Bovenal zijn de docenten enthousiast over hun vak en uitermate betrokken in hun begeleiding van studenten. Een mentor zorgt ervoor dat studenten een duidelijk eerste aanspreekpunt hebben. Daarnaast zijn er binnen Aeres diverse aanspreekpunten voor studenten op het gebied van handicap en studie, topsport en ondernemerschap. De opleidingen hebben prima voorzieningen op de campus en in het hogeschoolgebouw, en bieden studenten prachtige oefenmogelijkheden op de praktijklocatie Aeres farms.

Kwaliteitszorg

Er is sprake van een kwaliteitscultuur waarin docenten snel reageren op verbeterpunten vanuit studenten, collega's en het werkveld. Hiervoor hebben de opleidingen goede meetinstrumenten zoals studentenevaluaties, docentenoverleggen, een examencommissie, een opleidingscommissie en een werkveldcommissie. Kwaliteitscycli zijn goed formeel vastgelegd, en er wordt periodiek op doelstellingen en verbeterplannen gereflecteerd. Door de grote gedrevenheid om voortdurende te verbeteren, zijn er veel verbeteringen en is de opleidingsinformatie gedetailleerd. Hierin kunnen de opleidingen nog meer de hoofdlijnen opzoeken en meer met vaste formats gaan werken. Zodat de werkdruk van docenten wellicht vermindert en informatie voor studenten toegankelijker wordt.

Toetsing

De opleidingen toetsen door middel van afwisselende theorie- en praktijkgerichte toetsen, die goed op niveau zijn voor een bachelor- en Ad-opleiding. De opleidingen stellen veel in het werk om de kwaliteit van toetsing te borgen en doen dat op goede wijze door scholingen van examinatoren en door een actieve examencommissie. De nodige informatie over toetsing is er, maar kan door het gebruik van vaste formats nog transparanter gemaakt worden voor studenten. Studenten zijn tevreden over de beoordelingen en de feedback die ze krijgen. Om beoordelingen ook voor externen inzichtelijk te maken, kan feedback nog consistentier op de beoordelingsformulieren genoteerd worden.

Gerealiseerde leerresultaten

De studenten realiseren de beoogde leerresultaten goed en zijn succesvol in het werkveld in uiteenlopende functies. Afgestudeerden van deze opleidingen onderscheiden zich door hun ondernemend vermogen. Bachelorstudenten kunnen zich door een minor te volgen voorbereiden op een universitaire masteropleiding. Ad-studenten kunnen direct doorstromen naar het derde studiejaar van de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij.

Bijzonder kenmerk Ondernemen

De opleidingen ademen ondernemerschap door de doelgroep van studenten die vaak al werken of ervaring hebben op een boerenbedrijf, en na afstuderen al dan niet via bedrijfsovername een onderneming aansturen in de agrarische sector. Innovatie, zoeken naar nieuwe vormen van ondernemerschap en nadenken over de toekomst van de sector worden door de docenten uitgedragen naar studenten en bepalen de eigenheid van deze opleidingen. Het Bijzonder kenmerk Ondernemen past bij deze opleidingen en is in alle geledingen herkenbaar.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Schets van de hogeschool en de opleidingen	9
Beoordeling NVAO-standaarden	12
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	13
Standaard 2 Programma; oriëntatie	16
Standaard 3 Programma; inhoud	19
Standaard 4 Programma; leeromgeving	20
Standaard 5 Instroom	22
Standaard 6 Personeel	24
Standaard 7 Voorzieningen	26
Standaard 8 Begeleiding	27
Standaard 9 Kwaliteitszorg	29
Standaard 10 Toetsing	32
Standaard 11 Gerealiseerde leerresultaten	35
Beoordeling Bijzonder kenmerk Ondernemen	38
Standaard 1 Visie en beleid op het gebied van ondernemen	39
Standaard 2 Beoogde eindkwalificaties	41
Standaard 3 Onderwijs en leeromgeving	42
Standaard 4 Staf	44
Standaard 5 Gerealiseerde eindkwalificaties	45
Eindoordeel over de opleiding	46
Aanbevelingen	48
Bijlagen	49
Bijlage 1 Bezoekprogramma	50
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	53

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding en Ad-opleiding Dier- en Veehouderij van Aeres. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van Aeres en in overleg met de opleidingen. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de bachelor- en Ad-opleiding. Daarnaast bevat het rapport de bevindingen en conclusies voor de toekenning van het bijzonder kenmerk Ondernemen voor zowel de bachelor- als de Ad-opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (2018), de *NQA Handleiding Opleidingsvisitaties Hoger Onderwijs 2021 Beperkte Opleidingsbeoordeling* en het *Beoordelingskader Bijzonder (Kwaliteits)kenmerk Ondernemen* van de NVAO (2013).

De visitatie heeft plaatsgevonden op 22 september 2021. Het visitatiepanel bestond uit:

De heer ir. G.F.V. van der Peet (voorzitter, domeindeskundige)

Mevrouw A.L. ten Have-Mellema (domeindeskundige)

De heer ing. R.M. van der Burgt (domeindeskundige)

De heer L.J.H. Vesseur (studentlid)

Mevrouw drs. M. Schoots, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

De opleidingen maken onderdeel uit van de visitatiegroep HBO HAO Dier 1 met inleverdatum 1 mei 2022. Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Voor de opleidingsbeoordelingen hebben de opleidingen een zelfevaluatierapport voor zowel de bachelor- als de Ad-opleiding en bijlagen voor beide opleidingen ter beschikking gesteld aan het panel. Er is een paneloverleg volgens het concept 'agenderende audit' georganiseerd op de locatie van de opleiding. De agenderende audit heeft op 7 september 2021 plaatsgevonden. Naast een vooroverleg heeft het panel tijdens de agenderende audit kennisgemaakt met een aantal vertegenwoordigers van de opleidingen, is de praktijklocatie Aeres farms bezocht en documentatie ter inzage bestudeerd. Het laatste betrof met name onderwijs- en toetsmateriaal en notulen van verschillende commissies, zoals bijvoorbeeld de examencommissie, de werkveldcommissie en de opleidingscommissie. De panelleden zijn door de secretaris geïnstrueerd over de werkwijze via de NQA-handleiding en het NVAO-kader. Het panel heeft de aanpak, rolverdeling en werkwijze voor het visitatiebezoek besproken. Het panel heeft gesproken

over de indrukken en observaties die zijn verkregen vanuit het zelfevaluatie-rapport en de bijlagen. Ook zijn de meningen over de geselecteerde eindwerken gedeeld. Conform de richtlijnen van het NVAO-kader is er bij twijfel over het niveau of de beoordeling van een eindwerk een tweede panellid als lezer ingeschakeld. Informatie uit het vooroverleg is uitgewerkt naar een agenda met vraagpunten voor de bezochtdag, die aan het einde van de agenderende audit op hoofdlijnen met de opleidingen is gedeeld en in overleg met de opleidingen hebben geleid tot een verdere stroomlijning van de bezochtdag.

Het visitatiebezoek heeft fysiek plaatsgevonden. Tijdens de bezochtdag heeft het panel gesproken met diverse groepen (zie Bijlage 1). Het studentlid van het panel zat in quarantaine en heeft online deelgenomen aan de visitatie. Ook één docent en drie vertegenwoordigers van de werkveldcommissie waren online aanwezig. Aan studenten en docenten is de mogelijkheid geboden om in vertrouwde zaken met het panel te bespreken, buiten de geplande gesprekken om. Hiervan heeft niemand gebruik gemaakt. Aan het einde van de bezochtdag is de in het gehele panel verkregen informatie verwerkt tot een voorlopig beeld van de opleiding.

Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel de voorlopige indrukken meegedeeld aan de opleiding. Om tot een definitief en vooral ook goed onderbouwd oordeel te komen heeft het panel nog enkele bestaande documenten opgevraagd. Het betrof vrijstellingsdossiers van deeltijdstudenten, toelatings- en vrijstellingsdossiers van buitenlandse studenten, aantallen buitenlandse studenten, vier extra afstudeerdossiers van buitenlandse studenten en extra informatie over de visie op ondernemerschap. Deze zijn binnen twee weken na de visitatie door de opleidingen aangeleverd en hebben unaniem het positieve beeld van het panel vanuit de visitatiedag bevestigd en geleid tot een definitief positief oordeel over de opleidingen en het bijzonder kenmerk.

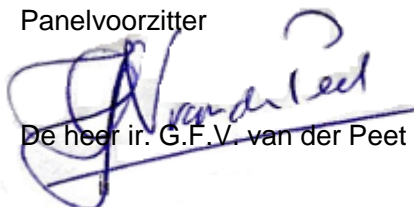
Aan het einde van de visitatiedag heeft er een ontwikkelgesprek plaatsgevonden met de panelleden en diverse vertegenwoordigers vanuit de opleiding. Het studentlid is hierbij wegens gezondheidsklachten niet meer bij aanwezig geweest, maar heeft wel zijn mening over het verslag gegeven. De opleidingen hebben de agenda voor het ontwikkelgesprek opgesteld en een verslag gemaakt, dat is goedgekeurd door het panel. De opleidingen publiceren dit verslag.

Na het visitatiebezoek en de bestudering van de extra documentatie heeft de secretaris op basis van alle informatie en de meningen van de panelleden een conceptrapportage opgesteld en voorgelegd bij alle panelleden. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd bij de opleiding. De panelleden hebben kennisgenomen van de reactie van de opleidingen en waar nodig aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleidingen in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 19 november 2021

Panelvoorzitter

De heer ir. G.F.V. van der Peet

Secretaris

Mevrouw drs. M. Schoots

Schets van de hogeschool en de opleidingen

Aeres Hogeschool

Aeres Hogeschool is onderdeel van de Aeres groep, die mbo, hbo-bachelor en hbo-masteropleidingen aanbiedt. Aeres groep heeft zo'n 1.800 medewerkers en 14.000 studenten. Aeres Hogeschool verzorgt de bachelor- en masteropleidingen binnen Aeres groep en heeft zo'n 3.800 studenten. Aeres Hogeschool biedt opleidingen aan in de richtingen agrarisch, bedrijfskunde en ondernemen, design en groene vormgeving, dier, food, natuur en groene leefomgeving, docentenopleidingen en techniek. Aeres Hogeschool heeft drie locaties: Almere, Dronten en Wageningen. De locatie Dronten, waar de opleidingen die gevisiteerd zijn worden aangeboden, bestaat 60 jaar en is volgens het panel gevestigd 'midden in het beoogde agrarische werkveld'. De merkeloofte van de vestiging in Dronten is 'Economy of life' (van betekenis willen zijn voor een ander) in onderwijs, onderzoek en ondernemerschap. Aeres Hogeschool heeft als ambitie om agrarisch ondernemerschap te stimuleren en had in dat kader tot februari 2020 een Bijzonder kenmerk Ondernemen voor de gehele hogeschool. De mogelijkheid om dit bijzonder kenmerk als instelling te hebben is vervallen, waardoor de opleidingen die gevisiteerd zijn dit bijzonder kenmerk nu als opleiding aanvragen.

De bachelor- en Ad-opleidingen Dier- en veehouderij worden georganiseerd door twee teams: team Diergezondheid en Management (bachelor-afstudeerrichting Diergezondheid en management, Ad richting Paraveterinair manager) en Duurzame veehouderij en ondernemerschap (de overige afstudeerrichtingen). De opleidingen trekken studenten vanuit heel Nederland. Veel studenten aan deze opleidingen zijn opgegroeid op en wonen nog steeds op een boerenbedrijf. Het panel heeft studenten gevraagd waarom ze kiezen voor een opleiding bij Aeres Hogeschool, en hoort unaniem terug dat de hogeschool bekend staat om kwalitatief goede opleidingen en dat studenten de sfeer plezierig vinden.

Vanaf hier wordt Aeres Hogeschool geduid als 'Aeres' in dit rapport.

Bachelor

De voltijd en deeltijd bacheloropleiding Dier- en Veehouderij van Aeres is één van vier gelijknamige bacheloropleidingen in Nederland. Aeres biedt de opleiding als enige in een deeltijdvariant aan. De voltijd bacheloropleiding groeit qua studentenaantallen, iets wat voor uitdagingen en groei in het docententeam zorgt vanwege de ambitie om persoonlijk en kleinschalig onderwijs aan te bieden (zie *Standaard 6*). Momenteel studeren er aan de voltijdvariant ruim 1000 studenten (zie *Administratieve gegevens* verderop in dit hoofdstuk voor een specificatie per afstudeerrichting). De deeltijdvariant wordt sinds 2012 aangeboden. De deeltijdvariant start niet ieder jaar omdat er niet altijd voldoende studenten zijn. Ten tijde van de visitatie is er een groep van 21 deeltijdstudenten in het derde studiejaar en is er één deeltijdgroep net afgestudeerd.

De voltijdvariant en de deeltijdvariant kennen dezelfde inhoud, alleen zijn er andere lesmomenten en zijn de lessen anders vormgegeven. Deeltijdstudenten hebben één dag per week les en maken veel gebruik van de eigen werkomgeving voor opdrachten. Voltijdstudenten hebben meer lesdagen per week en lopen stages. De voltijdvariant heeft verschillende afstudeerrichtingen voor verschillende soorten veehouderij. Hierbij zijn een aantal afstudeerrichtingen ook in het Engels te volgen door zowel Nederlandse als buitenlandse studenten.

Ad

Aeres is de enige hogeschool in Nederland die een Ad-opleiding Dier- en veehouderij aanbiedt. Dit doet Aeres sinds de eerste pilot voor Ad-opleidingen in 2008. Deze voltijdse opleiding heeft twee afstudeerrichtingen: Dier- en veehouderij waarbij er een nadruk ligt op agrarisch ondernemerschap en Paraveterinair praktijkmanager. Deze laatste afstudeerrichting is in 2017 voor het eerst gestart en heeft minder studenten dan de Ad Dier- en veehouderij. Het Ad-onderwijs bestaat grotendeels uit modules die ook in de eerste twee jaar van de bacheloropleiding voorkomen, waarbij Ad-studenten gezamenlijk onderwijs volgen met de bachelorstudenten.

Terugblik vorige visitatie

Tijdens de vorige visitatie in 2014 is de bacheloropleiding gezamenlijk met de Ad-opleiding beoordeeld als 'goed'. De opleidingen vielen toen onder de voormalige hogeschool Videntum. Het toenmalige panel zag destijds onder andere dat de opleidingen een innovatief profiel en sterk praktijkgerichte en internationale componenten hadden. Ook zag het toenmalige panel een deskundig docententeam, een goed systeem van kwaliteitszorg, goede gerealiseerde eindkwalificaties en excellente faciliteiten met uitgebreide praktijkvoorzieningen. Verbeterpunten die het toenmalige panel bij de vorige visitatie zag, betroffen onder andere de ontwikkeling van individuele competenties van studenten en de informatievoorziening. Het huidige panel ziet dat studenten inmiddels vele mogelijkheden hebben om eigen accenten te leggen en zich individueel te ontplooiën. Dat gebeurt door keuzevrijheid bij stages en (afstudeer)opdrachten en binnen de afstudeerrichtingen, maar de individuele benadering is ook een integraal onderdeel van de begeleiding door docenten. De informatievoorziening is op orde, maar kan hier en daar nog wat beknopter.

Administratieve gegevens

CROHO	Afstudeerrichting	Variant	Onderwijstaal	Aantal studenten
80006	Associate degree Dier- en veehouderij (agrarisch ondernemerschap)	Voltijd	Nederlands	93
	Associate degree Paraveterinair praktijkmanager	Voltijd	Nederlands	19
34869	Dier- en veehouderij	Voltijd	Nederlands	312
	Dier- en veehouderij	Deeltijd	Nederlands	21
	Dier- en veehouderij agrarisch ondernemerschap	Voltijd	Nederlands	425
	Diergezondheid en Management	Voltijd	Nederlands	225
	Varkens- en pluimveehouderij	Voltijd	Nederlands	41
	European engineer degree livestock production	Voltijd	Engels	13
	International dairy management	Voltijd	Engels	6
	International pig management	Voltijd	Engels	0
	International poultry management	Voltijd	Engels	0

Graad bachelor	Bachelor of Science
Studielast bachelor	Bachelor: 240 EC
Studielast Ad	Ad: 120 EC
Locatie bachelor en Ad	Dronten
Financiering bachelor en Ad	Bekostigd
Visitatiegroep bachelor en Ad	HBO HAO Dier
Inleverdatum bachelor en Ad	01-05-2022
Bijzonder kenmerk bachelor en Ad	Ondernemen

Beoordeling NVAO-standaarden

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De bachelor- en Ad-opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Het panel roemt de sterke banden die de opleidingen hebben met het werkveld. Verder laten de opleidingen een eigen gezicht zien door veel aandacht voor ondernemerschap, maatschappelijke ontwikkelingen en innovatie.

De voltijd- en deeltijd bacheloropleiding leidt op tot een breed palet aan beroepen in de dier- en veehouderij. Hiermee speelt de opleiding mooi in op de ontwikkelingen in de agrarische sector, die vragen om een diversiteit aan functies en rollen in de praktijk. De bacheloropleiding hanteert de gevalideerde competenties uit het *Landelijk opleidingsprofiel Dier- en veehouderij 2013* en tien Aeres-eindkwalificaties.

De Ad-opleiding leidt op tot ondernemer in de dier- en veehouderij of paraveterinair praktijkmanager. Die laatste afstudeerrichting richt zich op een rol in praktijken voor gezelschapsdieren. Voor de Ad-opleiding zijn de competenties specifiek uitgewerkt op het NLQF-niveau 5, en het panel vindt dat de opleiding dit op adequate wijze heeft gedaan.

Onderbouwing

Beroepsbeeld bachelor

De bacheloropleiding leidt voltijd- en deeltijdstudenten op tot ondernemer, adviseur of een daaraan gerelateerd beroep binnen de dier- en veehouderij. Het panel waardeert het dat de opleiding qua beroepen een brede insteek kiest die gericht is op een diversiteit aan rollen en functies binnen de agrarische sector. Dit past volgens het panel goed bij de innovatie en het ondernemerschap die nodig zijn in de snel veranderende sector en maatschappelijke ontwikkelingen. Wat betreft afstudeerrichtingen dier- en veehouderij kunnen studenten zich specialiseren in melkvee, varkens of pluimvee. Ook kunnen studenten kiezen voor de richting diergezondheid en management.

Beroepsbeeld Ad

Studenten van de Ad-opleiding kiezen aan het begin van hun opleiding voor één van twee afstudeerrichtingen: Dier- en veehouderij (agrarisch ondernemerschap) of Paraveterinair praktijkmanager. Het eerste profiel beoogt studenten op te leiden tot ondernemer in de veehouderij die zelfstandig kan werken. Het tweede profiel richt zich op een andere markt en functie: leidinggevende van een dierenartsenpraktijk voor gezelschapsdieren. Het panel vindt de beide Ad-profielen een waardevolle toevoeging voor het werkveld, omdat het mbo-studenten de

mogelijkheid geeft om hun ondernemerschap voor de agrarische of gezelschapsdierensector verder te ontwikkelen.

Beoogde leerresultaten bachelor

De bacheloropleiding hanteert voor de voltijd- en de deeltijdvariant het *Landelijk opleidingsprofiel Dier- en veehouderij 2013*. Dit opleidingsprofiel is opgesteld door Vilentum Hogeschool (de voorloper van Aeres Dronten), Van Hall Larenstein, Inholland en HAS Hogeschool en gevalideerd in het (inter)nationale werkveld. In dit profiel staan onder andere de beroepspraktijk, het maatschappelijk kader en elf eindkwalificaties voor Dier- en veehouderij op het hbo-bachelorniveau beschreven. Voorbeelden van eindkwalificaties zijn 'analyseren en optimaliseren van een dier- en veebedrijf in relatie tot de omgeving', 'de internationale sector overzien', 'opstellen van een ondernemingsplan' en 'maatschappelijk verantwoord ondernemen en zelfsturen'. De eindkwalificaties sluiten in de ogen van het panel goed aan op actuele (inter)nationale eisen voor het vakgebied en het hbo-bachelor niveau. Ten tijde van de visitatie is er een nieuw opleidingsprofiel in ontwikkeling: *Eindkwalificaties bacheloropleiding Dier- en veehouderij 2021*. De opleiding gaat dit profiel invoeren in het studiejaar 2022-2023.

Aeres heeft de landelijke competenties -in samenspraak met de eigen werkveldcommissie- uitgewerkt in concrete beroepstaken zoals 'bedrijfsanalyse uitvoeren', 'praktijkgericht onderzoek uitvoeren' en 'schrijven van een ondernemingsplan'. De beroepstaken gelden voor alle afstudeerrichtingen, waarbij het type veehouderij (melkvee, varkens of pluimvee) de inhoudelijke kleuring geeft. Het panel vindt de beroepstaken goed aansluiten op de actuele beroepspraktijk.

Verantwoording internationale afstudeerrichtingen

De bacheloropleiding leidt Nederlandse en buitenlandse studenten op om in het buitenland aan het werk te kunnen. Door de samenwerking met een breed netwerk van buitenlandse universiteiten, heeft de bacheloropleiding goed zicht op wat er in het buitenland aan competenties en beroepstaken wordt gevraagd. De internationale component ziet het panel dan ook goed terug in de omschrijvingen van de beroepstaken, bijvoorbeeld de beroepstaken 'Begeleiden en adviseren van boeren en boerenorganisaties in een internationale context' en 'Manager(assistent) sales & marketing van een toeleverend bedrijf in de (primaire) agrarische sector (met klanten) buiten Nederland'. Het panel ziet de internationale oriëntatie van de beoogde leerresultaten ook terug in de Aeres-competenties (zie onder), bijvoorbeeld in de competentie 'globaliseren'.

Beoogde leerresultaten Ad

De Ad-opleiding is uniek in Nederland en hanteert momenteel een eigen competentie-uitwerking op NLQF-niveau 5 van de eindkwalificaties uit het *Landelijk opleidingsprofiel Dier- en veehouderij 2013*. Deze uitwerking beschrijft indicatoren en gedrag op het niveau van het eerste studiejaar, en indicatoren en gedrag op het niveau van het tweede studiejaar. Het panel vindt deze uitwerking goed passen bij het niveau en de oriëntatie van een Ad-opleiding, en voldoende richtinggevend voor het uitvoeren van Ad-onderwijs in de beide afstudeerrichtingen. De opleiding is voornemens om het nieuwe bachelor *Opleidingsprofiel* ook te gaan uitwerken naar Ad-competenties in het studiejaar 2022-2023.

Aeres-eindkwalificaties

Naast de landelijke competenties voor Dier- en veehouderij, hanteren de opleidingen ook tien Aeres-eindkwalificaties. De tien Aeres- eindkwalificaties zijn: leidinggeven, samenwerken, presenteren, onderzoeken, innoveren, organiseren, zelfsturen, ondernemen, duurzaam handelen en globaliseren. Het panel vindt het verband tussen landelijke competenties, de Aeres-eindkwalificaties, de beroepstaken (bachelor), indicatoren en gedrag (Ad) voldoende helder gemaakt in de kruisjestabellen binnen de *Curriculumoverzichten* van beide opleidingen.

Profilering op ondernemerschap

Het panel herkent een duidelijke eigen Aeres-kleur van ondernemerschap in de competenties, het onderwijs en de toetsing van zowel de Ad- als de bacheloropleiding. Het gaat hierbij volgens de opleidingen ook om studenten te leren om verantwoording te durven dragen, ernaar te handelen en van betekenis te zijn voor hun omgeving in de bedrijfsvoering. Dit vraagt om innovatie en het samen met elkaar de discussie over de toekomst van de sector aan durven gaan. Het panel vindt dit goede uitgangspunten.

Samenwerking met het werkveld

De opleidingen hebben sterke banden in de praktijk en benutten deze actief om het profiel van de opleidingen aan te scherpen. Dat doen de opleidingen onder andere via de werkveldcommissie, de actieve participatie van docenten in agrarische netwerken, het onderhouden van contacten met het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, en contact met internationale partneruniversiteiten. Ook organiseren de opleidingen lunchbijeenkomsten met het werkveld om 'buiten' naar 'binnen' te halen, wat het panel een mooie vorm van inspiratie over en weer vindt. Hierbij zijn de opleidingen volgens het panel werkveldvormend: ze oefenen actief invloed uit op de ontwikkelingen in de praktijk en zwingelen discussies over nieuwe vormen van ondernemerschap in de agrarische sector aan. Dit blijkt voor het panel onder andere uit het enthousiasme van de werkveldpartners over de invloed van de opleidingen op de praktijk, de vooruitstrevende onderzoeksthema's van de lectoraten, de goede contacten met het werkveld en het ministerie.

Standaard 2 Programma; oriëntatie

Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Conclusie

De bachelor- en Ad-opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Het panel ziet opleidingen die een bovengemiddelde aandacht voor actuele beroepsvaardigheden en praktijkleren hebben. Deeltijdstudenten kunnen nog meer gestimuleerd worden om ook in andere praktijken dan de eigen werkomgeving ervaring opdoen. Voor de nieuwste Ad-afstudeerrichting Paraveterinair manager kan de Ad-opleiding het praktijknetwerk nog versterken.

Onderzoeksvaardigheden zijn goed verankerd in zowel het voltijd als deeltijd bachelorprogramma. Ad- studenten zetten onderzoek op een pragmatischer manier in voor het oplossen van praktijkvraagstukken, zoals dat volgens het panel past bij het Ad-niveau. De vooruitstrevende lectoraten die aan de opleidingen zijn verbonden, zorgen voor een extra impuls op ondernemerschap en innovatie in het onderwijs.

In het bachelor- en Ad-onderwijs is er goede aandacht voor internationale oriëntatie op het agrarisch vakgebied. Voltijd bachelorstudenten kunnen hierin nog een stap verder gaan door te kiezen voor een internationale afstudeerrichting, wat het panel een mooie kans voor studenten vindt.

Onderbouwing

Praktijkleren en beroepsvaardigheden

Er is naar mening van het panel bovengemiddeld veel aandacht voor praktijkleren en beroepsvaardigheden binnen de opleidingen. In de opleidingen staat in elke module een beroepstaak centraal, die in een assessment op basis van een beroepssituatie wordt getoetst. Ook de eigen praktijklocatie Aeres farms (zie *Standaard 3* en *Standaard 7*), excursies en het docententeam met sterke praktijkbanden dragen bij aan de praktijkgerichte insteek. Het panel heeft kunnen zien dat studenten hierbij zowel de praktische vaardigheden voor het dagelijkse reilen en zeilen bij een agrarisch bedrijf leren, als de nodige vaardigheden en het netwerk om zich in de veranderende sector te bewegen zoals ondernemerschap, innovatiekracht en adviesvaardigheden. Er is sprake van een sterke netwerkcultuur, zowel binnen de hogeschool als in relatie tot de praktijk.

Voltijdstudenten lopen in de ogen van het panel relatief veel stage, wat het panel een pluspunt vindt van deze opleidingen. De bacheloropleiding heeft drie stages: de praktijkstage (13 EC), de buitenlandstage (16 EC) en de afstudeerstage (17 EC). Studenten ervaren een grote vrijheid bij de keuze voor hun stage, en lopen zowel stage bij boerenbedrijven als bedrijven die ondersteunend zijn voor de agrarische sector zoals onderzoekscentra en bedrijven die veevoer ontwikkelen. Deeltijdstudenten lopen geen stage (zie *Standaard 5*). In de Ad-opleiding richting

Dier- en veehouderij voeren studenten hun afstudeeropdracht van 8 EC uit op basis van een stage. In de Ad-opleiding richting Veterinair praktijkmanager lopen studenten in het tweede studiejaar twee stages van elk 13 EC.

Voor deeltijdstudenten en Ad-studenten Paraveterinair manager kan het praktijkleren nog verder versterkt worden. Deeltijdstudenten leren vooral in hun eigen werkomgeving en het panel gunt de deeltijdstudenten ook de mooie mogelijkheden van 'over de eigen heg kijken' die voltijdstudenten krijgen. Het panel adviseert de bacheloropleiding om het perspectief van deeltijdstudenten te verbreden door bijvoorbeeld meer gebruik te maken van Aeres farms voor hen of ze vaker bij elkaar op het bedrijf te laten meekijken.

Voor studenten Paraveterinair manager heeft de Ad-opleiding nog niet zo'n breed netwerk als voor de veehouderij. Studenten vertellen het panel dat ze voelen dat deze afstudeerrichting nog relatief nieuw is en zelf meer moeite moeten doen om de juiste praktijkleeromgevingen te vinden en soms ook minder verschillende omgevingen te zien krijgen. Het panel adviseert de Ad-opleiding om hier verder te bouwen aan een goed praktijknetwerk.

Onderzoek

Het panel is zeer positief gestemd over de sterke impuls die de lectoraten aan het onderwijs van de beide opleidingen geven op het gebied van ondernemerschap en innovatie. De lectoraten zijn onder andere Duurzaam bodembeheer, Grasland en beweiding, Management van rundergezondheid, Omgevingsinclusief ondernemen en Precisievoeding & Duurzame pluimveehouderij. Onderzoekers dienen een fundamenteel deel van hun tijd onderwijsgevend te zijn, waardoor zij via reguliere teamoverleggen en het geven van lessen hun kennis overdragen aan andere docenten en studenten.

Onderzoek is volgens het panel goed verankerd in het bachelor- en Ad onderwijs. In de gesprekken geven studenten en het werkveld aan dat zij het leren doen en interpreteren van onderzoek als waardevol ervaren voor de ontwikkeling van de sector. Ook het kritisch denken (bijvoorbeeld over de veranderende sector) hoort daar volgens hen bij. Onderzoeksvaardigheden zijn geborgd in de onderzoeksleerlijn, die bijvoorbeeld terugkomt in diverse praktijkopdrachten, de stages en het afstuderen. Voor de Ad-opleiding wordt er een meer pragmatische insteek van het onderzoek gekozen dan in de bacheloropleiding, die volgens het panel goed past bij het NLQF-niveau 5.

Internationale oriëntatie

In zowel de bachelor- als de Ad-opleiding is er ruime aandacht voor internationale oriëntatie. De opleidingen besteden aandacht aan buitenlandse (technische) ontwikkelingen in het agrarisch vakgebied, maar ook om de politieke context van de agrarische sector in verschillende landen. Dat gebeurt door een verplichte buitenlandstage, doordat onderwerpen in de lessen en opdrachten regelmatig in een internationale context worden geplaatst, er internationale literatuur wordt ingezet en via de internationale ervaringen en contacten van docenten. Gedurende de coronacrisis waren de buitenlandstages niet altijd mogelijk, en hebben studenten in plaats daarvan alternatieven gezocht in Nederland.

Voltijdstudenten van de bacheloropleiding kunnen er daarnaast voor kiezen om hun derde studiejaar internationaal in te vullen door te kiezen voor één van de vier internationale afstudeerrichtingen: European Engineer Degree Livestock Production, International dairy

management, International pig management of International poultry management. De Engelse taal wordt voor de betreffende afstudeerrichtingen gehanteerd, zodat buitenlandse en Nederlandse studenten deze richtingen samen kunnen volgen. Het panel vindt dit een mooie kans voor studenten om het internationaal perspectief te verbreden en ook studenten waarderen de ervaringen die ze opdoen. De internationale invulling bestaat uit Engelstalig onderwijs samen met buitenlandse studenten en een minor bij een buitenlandse partneruniversiteit in bijvoorbeeld Duitsland, Finland, Schotland, Portugal of de Verenigde Staten, in sommige gevallen via een Erasmus uitwisseling.

Buitenlandse studenten bacheloropleiding

De buitenlandse studenten in de Engelstalige afstudeerrichtingen betreffen aan de ene kant studenten die één of enkele modules volgen ten behoeve van hun studie in hun thuisland, en aan de andere kant studenten die in één of anderhalf jaar een bachelordiploma bij Aeres willen behalen. Het aantal studenten in deze laatste groep varieert tussen de vier en de negen studenten per studiejaar, het aantal studenten dat slechts één of enkele modules volgt is iets groter.

Aeres heeft sinds 2005 een bijzondere samenwerking met Ecole Supérieure Angers uit Frankrijk: het merendeel van de buitenlandse studenten die een bachelordiploma in Nederland wil behalen komt van deze universiteit. Samen met Ecole Supérieure Angers heeft Aeres een studieprogramma ontwikkeld, waarbij Franse studenten het eerste deel van hun studie in Frankrijk volgen, en de laatste 1,5 jaar in één van de Engelstalige afstudeerrichtingen bij Dier- en Veehouderij van Aeres. Dit programma leidt tot een bachelordiploma van Aeres (zie verder *Standaard 5*).

Andere partneruniversiteiten waarvan er buitenlandse studenten bij Aeres studeren zijn bijvoorbeeld de University of Wisconsin River Falls uit de Verenigde Staten of de Savonia University of Applied Sciences in Finland.

Standaard 3 Programma; inhoud

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Conclusie

De bachelor- en Ad-opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Het panel is van mening dat de opleidingen een stevige, actuele inhoudelijke basis bieden aan studenten. Ad-studenten volgen een selectie van modules uit de eerste twee studiejaar van de bacheloropleiding, die goed aansluiten op de Ad-uitwerkingen van de competenties. De modules vloeien logisch voort uit de competenties, waarbij er in elke module een beroepstaak met heldere leerdoelen centraal staat. De studiematerialen zijn goed op niveau en actueel. Studenten krijgen veel ruimte om eigen keuzes te maken, wat het panel een grote kracht van deze opleiding vindt.

Onderbouwing

Inhoud van het onderwijs

Ad-studenten volgen bachelormodules uit de eerste twee studiejaar, soms in een andere volgorde. Zij volgen het meeste onderwijs samen met de voltijd bachelorstudenten. Deeltijdstudenten volgen eigen lessen op één vaste lesdag per week. Inhoudelijk is het onderwijs voor voltijd- en deeltijdstudenten gelijk. De inhoud van de opleidingen vloeit in de ogen van het panel logisch voort uit de beoogde leerresultaten en bieden studenten een stevige, actuele basis aan kennis en vaardigheden. Het panel vindt de studiematerialen behorende bij de modules goed op niveau en actueel. In elke module staat er een beroepstaak centraal, waar heldere leerdoelen bij zijn geformuleerd die studenten in de blokboeken terug kunnen vinden. Het panel heeft van zowel bachelor- als Ad-studenten en -alumni gehoord dat wat ze inhoudelijk en qua ondernemerschap leren, hun verwachtingen overtreft. Dat is een mooi compliment voor de opleiding, vindt het panel.

Vrije keuzeruimte

Studenten worden vrijgelaten om hun eigen keuzes te maken, terwijl er altijd de mogelijkheid is om bij vragen terug te vallen op de docenten en het praktijknetwerk in de veehouderij van de docenten. Het panel is enthousiast over het aantal afstudeerrichtingen (zie *Administratieve gegevens* en *Standaard 1*) voor de bachelor- en de Ad-opleiding en de wijze waarop bachelor- en Ad-studenten onder andere hierdoor eigen keuzes kunnen maken in hun leerpad. Ook stages, minoren (bachelor) en de wijze waarop docenten met studenten meedenken over de invulling van opdrachten helpen studenten om eigen keuzes te maken in hun leer- en loopbaanpad. Alumni vertellen het panel dat ze blij zijn met de verschillende afstudeerrichtingen, omdat voorheen met name de studenten die de richting pluimvee en varkens volgden ondergesneeuwd werden door de studenten die richting melkveehouderij volgden. Voor studenten die een baan in een andere tak van de veehouderij ambiëren, zoals een geitenbedrijf, wordt in overleg met de student maatwerk gecreëerd, zo heeft het panel van bachelor- en Ad-studenten gehoord.

Standaard 4 Programma; leeromgeving

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Conclusie

De bachelor- en Ad-opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De vormgeving van het onderwijs en de activerende werkvormen dragen op goede wijze bij aan de realisatie van de competenties bij bachelor- en Ad-studenten. Het panel complimenteert de opleidingen met de wijze waarop studenten worden gestimuleerd om zich te ontwikkelen in aansluiting op hun interesses en talenten. Het onlineonderwijs gedurende de coronacrisis is snel en goed van de grond gekomen. Bachelor- en Ad-studenten ervaren de studielast als acceptabel, ook gedurende het onlineonderwijs vanwege corona.

Onderbouwing

Onderwijsconcept bachelor

Het onderwijsconcept is gebaseerd op competentiegericht leren via beroepstaken, waarbij de opleidingen in het studiejaar 2020-2021 een pilot 'Talentontwikkeling' zijn gestart. Het panel ziet de focus op talentontwikkeling nu al goed terug en complimenteert de opleidingen met de wijze waarop studenten worden gestimuleerd en geactiveerd om eigen keuzes te maken en zich te ontwikkelen volgens eigen interesses en talenten (zie ook *Standaard 3*).

Onderwijsconcept Ad

Ook binnen de Ad-opleiding zijn er diverse mogelijkheden om eigen leerpaden te kiezen en helpt de opleiding studenten hierbij op actieve wijze. Voor de afstudeerrichting Paraveterinair manager kan de opleiding studenten hierin nog meer ondersteunen (zie *Standaard 2*). De optie om na twee jaar door te studeren aan de bacheloropleiding wordt door Ad-studenten als positief ervaren. Voor de generieke Ad-afstudeerrichting Dier- en veehouderij krijgt het panel eenzelfde beeld als voor de bacheloropleiding hierboven is beschreven.

Studielast

Voltijdstudenten worden ingedeeld in lesgroepen van 20-25 studenten. Voor de deeltijdvariant zijn de groepen kleiner omdat er minder aanmeldingen voor zijn. Studenten van zowel de bachelor- als de Ad-opleiding ervaren de studiebelasting van het onderwijs en tijdens toetsweken als acceptabel, ook gedurende coronatijd. Ze geven bij het panel aan dat als je je studie bijhoudt en goed meedoet, de opleidingen goed te doorlopen zijn. Deeltijdstudenten geven hierbij aan dat het een pittige belasting is, en dat het belangrijk is om een goede balans te hebben tussen werk, studie en privé. Het panel vindt dit logische belevingen voor deeltijdstudenten. Volgens deeltijdstudenten helpt de opleiding hen om te leren plannen en studievaardigheden te ontwikkelen om de gewenste balans te vinden.

Onderwijs gedurende de coronacrisis

Aan het begin van de coronacrisis hebben de opleidingen het fysieke onderwijs snel en soepel omgezet in onlineonderwijs. Lessen werden opgenomen waardoor studenten ook op andere momenten dan gepland de lessen konden zien. Studenten zijn tevreden over de wijze waarop dit is gebeurd en over de bereikbaarheid en beschikbaarheid van docenten in deze periode. Een deel van de studenten ziet voordelen in het onlineonderwijs. Bijvoorbeeld omdat ze op een boerenbedrijf wonen en door het wegvallen van reistijd en het flexibel terugkijken van lessen, het meehelpen in het bedrijf beter konden combineren met hun studie. Aeres heeft bewust zo snel mogelijk na de eerste lockdown naar mogelijkheden gezocht voor fysiek onderwijs, en het fysieke onderwijs binnen de mogelijkheden weer opgepakt in periode 4 van het studiejaar 2019-2020. Practica, minoren, internationaal onderwijs en eerstejaaronderwijs zijn toen zo veel mogelijk weer fysiek doorgegaan. Later, in het studiejaar 2020-2021 zijn ook andere lessen weer fysiek gegeven.

Standaard 5 Instroom

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Conclusie

De bachelor- en Ad-opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De bacheloropleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen en stelt voor deeltijdstudenten een aanvullende eis voor een relevante werkomgeving. In de voltijd- en deeltijd bacheloropleiding wordt er op goede wijze ingespeeld op de verschillen in werkervaring tussen studenten. Het panel vindt dat de deeltijdopleiding nog transparanter kan maken op basis waarvan er EC worden toegekend voor werkervaring.

Ad-studenten dienen een agrarische mbo-opleiding te hebben afgerond om toegelaten te worden. In de Ad-opleiding is er sprake van een relatief hoge uitval. Het panel adviseert de Ad-opleiding om meer aandacht te besteden aan het adviseren van aspirant studenten om tot een juiste studiekeuze te komen.

Het panel heeft ook toelatings- en vrijstellingsdossiers van buitenlandse studenten bestudeerd, die in één of anderhalf jaar een diploma Dier- en Veehouderij bij Aeres kunnen behalen. Het panel stelt vast dat deze toelating en vrijstelling volgens adequate procedures en door het daartoe geëigende gremium, de examencommissie, gebeurt.

Onderbouwing

Toelating en instroom bachelor

De opleiding hanteert voor de bacheloropleiding de wettelijke vooropleidingseisen van havo, vwo of mbo-niveau 4. Ongeveer de helft van de studenten heeft een havo-vooropleiding en de andere helft een mbo-vooropleiding. Alle studenten doorlopen een studiekeuzecheck voordat zij starten met de opleiding om te kijken of de opleiding bij ze past.

Deeltijdstudenten dienen een relevante werkplek te hebben in het agrarisch vakgebied. Als een deeltijdstudent hier bij uitzondering niet aan voldoet, voert de opleiding een toelatingsonderzoek uit waarbij wordt gekeken of de student aan kan tonen dat deze op een andere manier studieopdrachten kan uitvoeren in de agrarische sector. Op basis van de relevante werk- of stageplek tijdens de studie verkrijgen deeltijdstudenten een aantal EC voor praktijkelementen die voltijdstudenten in de reguliere stages bereiken. Op basis van de gesprekken met studenten en docenten heeft het panel er vertrouwen in dat de opleiding zorgvuldig kijkt naar de relevante werkplek van deeltijdstudenten. Studenten geven aan deze werkplek echt nodig te hebben om de studie te kunnen volgen, omdat deze nodig is om op de opdrachten te maken. Ook ziet het panel dat deeltijdstudenten een goed eindniveau behalen met relevante werkstukken voor de praktijk, wat meeweegt in het positieve oordeel van het panel op dit punt. In de formele stukken en de toelatingsdossiers vindt het panel dat de bacheloropleiding nog transparanter kan maken op

basis van welke harde eisen en bewijsstukken hoeveel EC vrijstelling voor werkervaring er wordt toegekend aan deeltijdstudenten.

De groeiende instroom van de voltijd bacheloropleiding kenmerkt zich door een diverse praktijkervaring. Het merendeel van de voltijdstudenten is opgegroeid op een boerenbedrijf en/of heeft al een agrarische mbo-opleiding afgerond. Een kleiner deel van de voltijdstudenten heeft deze praktijkervaring nog niet. De opleiding speelt hier met name op in door op de praktijklocatie van Aeres Farms (zie *Standaard 7*) de oefensituaties hierop aan te passen en de studenten van elkaar te laten leren. Het panel heeft van studenten gehoord dat zowel studenten met werkervaring als studenten zonder werkervaring dit 'leren van elkaar' als positief ervaren. Bij deeltijdstudenten speelt dit verschil in ervaring niet omdat zij zoals boven beschreven allemaal een relevante werkomgeving hebben, zo goed als altijd al voordat zij aan de opleiding begonnen.

Toelating en instroom Ad

Ook de Ad-studenten doorlopen een studiekeuzecheck voordat zij starten met de opleiding. Voor de Ad-opleiding is een agrarische mbo-vooropleiding op niveau 4 vereist. Het panel vindt deze eis realistisch met het oog op de realisatie van de beoogde leerresultaten voor de Ad-opleiding. Toch blijkt dat deze toelatingseis niet het gewenste resultaat oplevert: relatief veel Ad-studenten vallen uit. Vaak gebeurt dit in het eerste studiejaar van de opleiding, op het moment dat studenten merken dat ze voor toetsen harder moeten werken dan op hun mbo-opleiding. Deze uitval heeft volgens studenten een effect op het groepsgevoel en de sfeer. In de gesprekken met studenten en docenten ontstaat het beeld bij het panel dat studenten vaak uitvallen omdat ze toch een andere richting op willen of omdat ze onvoldoende effort willen steken in de opleiding. Het panel adviseert de opleiding daarom om aspirant studenten nog beter te informeren over de opleiding en de studielast binnen de Ad-opleiding, om hen gericht te adviseren over hun studiekeuze.

Toelating en instroom buitenlandse studenten (bachelor)

De bacheloropleiding biedt buitenlandse studenten met voldoende vooropleiding de mogelijkheid om binnen één of anderhalf jaar een bachelordiploma Dier- en Veehouderij te behalen van Aeres (zie *Standaard 2*). Studenten die minimaal drie jaar hoger onderwijs voor dier- en veehouderij in het buitenland hebben gevolgd, kunnen in één jaar hun bachelordiploma Dier- en Veehouderij van Aeres behalen. Studenten die een specifiek ontwikkeld programma bij Ecole Supérieure Angers hebben gevolgd, kunnen instromen in de laatste anderhalf jaar bij Aeres.

Het panel heeft een selectie van toelatings- en vrijstellingsdossiers van buitenlandse studenten ingezien, en stelt vast dat toelating en vrijstelling voor buitenlandse studenten worden bepaald volgens adequate procedures. De buitenlandse studenten worden individueel door een speciaal aangewezen lid van de examencommissie toegelaten op basis van eerder behaalde diploma's, waarbij ook de vrijstelling wordt gegeven voor de eerste tweeëneenhalf of drie jaar van het Aeres-onderwijs. Buitenlandse diploma's worden hiertoe gevalideerd op bachelorniveau door het Nuffic. De examencommissie voert controles uit op het niveau en de inhoud van de in het buitenland behaalde programmaonderdelen. Studenten volgen minimaal 60 EC onderwijs bij Aeres Hogeschool, en het afstudeerprogramma is hier altijd onderdeel van. Aeres is opgenomen in het Register Gedragscode Internationale Student in het Nederlands Hoger Onderwijs. Het panel heeft ook afstudeerdossiers van buitenlandse studenten ingezien en beoordeelt het niveau hiervan als goed (zie *Standaard 11*).

Standaard 6 Personeel

Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Conclusie

De bachelor- en Ad-opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De opleidingen hanteren het personeelsbeleid en de functionerings- en beoordelingscyclus van Aeres. Het panel vindt dit beleid en de bijbehorende procedures adequaat. Het panel heeft deskundige en uitermate betrokken docententeams ontmoet. Docenten hebben stevige netwerken in de praktijk en ruime kennis van ondernemerschap. In principe zijn er voldoende docenten om het onderwijs goed uit te kunnen voeren. Docenten zijn ruim beschikbaar en bereikbaar voor studenten. Een keerzijde van de grote betrokkenheid en bereikbaarheid, is de ervaren werkdruk onder docenten. Het management heeft hiervoor voldoende aandacht op formele en informele momenten. Het panel adviseert het management wel om meer concrete stappen te zetten om ruimte te creëren voor training en scholing van docenten.

Onderbouwing

Personeelsbeleid

De opleidingen hanteren het adequate personeelsbeleid van Aeres. Het personeelsbeleid heeft tot doel om medewerkers in te zetten die energie krijgen van het omgaan met jongeren en actuele kennis van het vakgebied en relevante werkervaring hebben. Hierbij streeft Aeres naar minimaal 70 procent masteropgeleide docenten en is er een promoveerbeleid om medewerkers de kans te geven om zich in bepaalde onderwerpen te verdiepen. In jaarlijkse functioneringsgesprekken wordt er teruggeblikt op en vooruitgekeken naar het functioneren van medewerkers, werkdrukbeleving en scholingsbehoeften. Een mooie werkwijze vindt het panel dat er bij sollicitatiegesprekken voor nieuwe docenten ook een student deelneemt.

Kwaliteit docententeam

De opleidingen vallen binnen Aeres Dronten onder twee teams: Duurzame veehouderij en ondernemerschap, en Diergezondheid en Management. De docenten van zowel de bachelor als de Ad-opleiding (en hen die aan beide studenten lesgeven) zitten samen in deze teams. Het panel heeft tijdens de visitatiedagen gezien dat de teams veel formeel en informeel onderling en met het andere team afstemmen over het onderwijs. Er is een sterke cultuur van samenwerken bij docenten onderling en tussen docenten en studenten.

Het panel heeft kennisgemaakt met deskundige en uitermate betrokken docententeams. De teams bestaan in totaal uit 73 docenten. De ruime meerderheid van de docenten heeft een mastergraad en twee docenten hebben een PhD. Docenten worden didactisch geschoold via een cursus Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid, waarin sinds enige tijd de Basis Kwalificatie Examinering is opgenomen. Om online en hybride onderwijs te faciliteren hebben docenten een korte scholing gehad over digitale mogelijkheden in het onderwijs. Andere voorbeelden van

trainingen die een deel van de docenten hebben gevolgd zijn een training Coaching en een training Beoordeling vooronderzoek en afstudeeronderzoek voor afstudeerbegeleiders en -beoordelaars. De goede verbinding van docenten met de praktijk valt in positieve zin op bij het panel: zij staan vaak nog letterlijk met één voet in de klei, hebben passie voor de agrarische sector en participeren actief in beroepsverenigingen en (inter)nationale agrarische netwerken. Studenten in de internationale afstudeerrichtingen zijn tevreden over de Engelse taalvaardigheden van docenten. Het opleidingsmanagement geeft zelf aan dat ze de kwaliteiten van docenten nog wil bestendigen met een Cambridge certificaat op niveau C1. In 2024 wil het management dit gerealiseerd hebben. Ook heeft het management nog de wens om de opleidingen te flexibiliseren, en staat er een tweedaagse docententraining op dit gebied op de planning voor november 2021.

Omvang docententeam

Er is voor heel Aeres sprake van een student-docent ratio van 16:1. Vanwege uitruil tussen docententeams is het voor de gevisiteerde opleidingen niet exact te zeggen wat de ratio is voor deze specifieke opleidingen, maar het ligt volgens de opleiding ongeveer gelijk aan de ratio binnen heel Aeres. Studenten ervaren, zoals bij *Standaard 8* nader beschreven, dat docenten goed bereikbaar en beschikbaar zijn. In de werkbelevingsonderzoeken van de afgelopen jaren komt naar voren dat er een relatief hoog ervaren werkdruk is binnen het docententeam. De groeiende studentenaantallen in de voltijd bacheloropleiding en relatief veel nieuwe docenten, in combinatie met de ambitie om kleinschalig en persoonlijk onderwijs aan te bieden, spelen de opleidingen hier parten. Het panel heeft de indruk gekregen dat docenten zich volop inzetten voor goed onderwijs en hierin goed slagen, maar dat gaat soms ten koste van hun eigen werkbelasting. Ook heeft corona de ervaren werkdruk nog verder verhoogd. Het management probeert actief in gesprek te blijven met docenten over de werkdruk, en heeft bijvoorbeeld 'energieslurpers' benoemd, zoals het vervullen van veel verschillende rollen en taken. Het panel heeft vertrouwen in de betrokkenheid en de wil van het management op dit punt, en kan zich voorstellen dat het advies bij *Standaard 9* over het overall bekijken van de opleidings- en kwaliteitsstructuren ook op dit punt kan helpen. Een zorg die het panel uit, is dat scholing en training er volgens een deel van de docenten bij ingeschoten is de afgelopen jaren. Het panel adviseert het management om hier meer tijd voor in te ruimen.

Standaard 7 Voorzieningen

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Conclusie

De bachelor- en Ad-opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De huisvesting van de opleidingen is adequaat en in lijn met ontwikkelingen in het agrarisch vakgebied bevat het gebouw duurzame elementen. De benodigde studieruimten en ICT-voorzieningen zijn aanwezig. Praktijklocatie Aeres farms met onder andere een melkveehouderij, een pluimveehouderij en een varkenshouderij biedt studenten prachtige mogelijkheden om zich in de praktijk te ontwikkelen.

Onderbouwing

De opleidingen zijn gehuisvest in Dronten in een functioneel gebouw met een aantal duurzame elementen zoals regenwater-toiletten en innovatieve klimaatbeheersing. Dit past volgens het panel goed bij de ontwikkelingen in de agrarische sector en de ambities van Aeres. Het gebouw bevat naar mening van het panel alle noodzakelijke les- en werkruimten voor studenten, laboratoria en een mediatheek. Het management heeft een duidelijke en passende visie over de ontwikkeling van de campus. Binnenkort wordt de campus verder doorontwikkeld waarbij wonen, leren, ondernemen en praktijk nog meer een integraal geheel moeten gaan vormen op de campus en bij Aeres farms. Het panel heeft met enthousiasme naar deze plannen geluisterd.

De opleidingen maken gebruik van de praktijkfaciliteiten van de zelfstandige BV's van Aeres Farms. Aeres Farms is een werkend boerenbedrijf met verschillende afdelingen zoals een melkveehouderij, een biologische melkveehouderij, een pluimvee afdeling met leghennen en een varkenshouderij. De locatie is een uitgestrekt terrein waar studenten volop kunnen experimenteren en ondernemen binnen het aansturen, verzorgen, voeren, organiseren en digitaliseren van een boerenbedrijf. Voltijd bachelor en Ad-studenten Dier- en Veehouderij krijgen reguliere praktijklessen op Aeres farms en kunnen daarnaast extra taken op zich nemen. Zo is er de mogelijkheid om een periode in het Aeres-huis te wonen, en van daaruit vaste taken op de boerderij te vervullen zoals het beheer van de melkrobot of de verzorging van bepaalde dieren. Voor studenten in de afstudeerrichting Diergezondheid en Management is er de mogelijkheid om een hulphond op te leiden, waarvan de start plaatsvindt in het hulphondenhuis op Aeres farms. Het panel is onder de indruk van het goed georganiseerde Aeres Farms en de kansen die deze praktijkomgeving studenten biedt om onder goede begeleiding te oefenen in werkelijke praktijksituaties in de veehouderij.

Standaard 8 Begeleiding

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Conclusie

De bachelor- en Ad-opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De begeleiding van zowel de Ad- als de bacheloropleiding wordt op persoonlijke wijze uitgevoerd en stimuleert de studievoortgang van studenten. Bij het onlineonderwijs gedurende de coronacrisis is er voldoende aandacht geweest voor het welzijn van studenten. De mentor is een goed en duidelijk aanspreekpunt en daarnaast kunnen studenten gebruik maken van de vertrouwenspersoon van Aeres, een adviseur studie en handicap, en de decaan. De levendige community die deze opleidingen vormen, biedt studenten ook veel extra curriculaire activiteiten. Aeres heeft een topsportregeling en biedt studenten de mogelijkheid om af te studeren binnen hun eigen (startende) bedrijf binnen het programma 'Green starters'. De studie-informatie is adequaat, maar de blokboeken mogen in de ogen van het panel nog wat beknopter zodat studenten deze sneller kunnen doorgronden.

Onderbouwing

Studiebegeleiding

Het panel is van mening dat de studiebegeleiding de studievoortgang stimuleert en goed aansluit op de behoeften van studenten. De opleidingen slagen er goed in om het beleid van Aeres van kleinschalig onderwijs toe te passen binnen de opleidingen. Studenten hebben een mentor die volgens studenten benaderbaar, bereikbaar en behulpzaam is bij persoonlijke vragen en studievoortgangszaken. Ook gedurende de coronacrisis voelden studenten zich gehoord en gezien door de mentor en de docenten, en was er voldoende aandacht voor het welzijn van studenten. De missie van begeleiders is om studenten bewust te maken van het veranderende agrarische werkveld en studenten te wijzen op de mogelijkheden voor innovatie en nieuw ondernemerschap. Het panel vindt dit bijzonder positief. Mede door dit soort begeleiding van studenten zijn de opleidingen echt voorloper in het vakgebied.

Overige begeleiding

Naast de mentor en de docenten, kunnen studenten ook gebruik maken van de vertrouwenspersoon van Aeres, een adviseur studie en handicap, en de decaan. Aeres heeft een topsportregeling. Het programma 'Green starters', waarbij studenten kunnen afstuderen met hun eigen (startende) bedrijf, fungeert als ondernemersregeling bij het afstuderen. Ook als studenten al eerder willen studeren met een eigen bedrijf ernaast, bieden de opleidingen volgens studenten goede begeleiding en kansen.

Studentenactiviteiten

Het panel heeft ook gezien dat de docenten en studenten van de bachelor- en de Ad-opleiding samen een levendige community vormen waarin regelmatig extra curriculaire activiteiten worden

georganiseerd. Het gaat bijvoorbeeld om buitenlandse studiereizen, inhoudelijke commissies zoals een fokcommissie en gezelligheidsactiviteiten.

Informatievoorziening

Studie-informatie wordt volgens het panel op adequate wijze beschikbaar gesteld aan studenten op de online leeromgeving Canvas (module-informatie), via e-mail, op intranet (Aeres-informatie), Osiris (cijfers) en Xedule (roosters). Studenten geven bij het panel aan dat ze de informatie over hun studie altijd kunnen vinden, soms met hulp van elkaar en de docent. Het panel heeft blokboeken en andere opleidingsinformatie bestudeerd en vindt deze gedetailleerd en correct uitgewerkt. Het panel kan zich voorstellen dat deze informatie meer op hoofdlijnen aan studenten aangeboden zou kunnen worden zodat studenten de informatie gemakkelijker kunnen doorgronden.

Standaard 9 Kwaliteitszorg

De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Conclusie

De bachelor- en Ad-opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De opleidingen hebben een adequaat en goed gedocumenteerd systeem van kwaliteitszorg. Aeres hanteert passende doelen binnen de kwaliteitsafspraken en reflecteert periodiek op de voortgang van deze doelstellingen. Door de grote betrokkenheid van docenten heerst er een kwaliteitscultuur die aanmoedigend werkt voor de voortdurende verbetering van het onderwijs.

Het onderwijs wordt regelmatig formeel en informeel geëvalueerd onder studenten, docenten en werkveld. Op basis van de evaluaties worden verbetermaatregelen geformuleerd en bij de doorvoering daarvan wordt de pdca-cyclus mooi rondgemaakt. Studenten ervaren dat zij goed met opmerkingen terecht kunnen bij de opleidingen. Ook gedurende de coronacrisis hebben de opleidingen goed feeling gehouden met de ervaringen van studenten en docenten met het onlineonderwijs. Het panel raadt de opleidingen aan om een Ad-student zitting te laten nemen in de gezamenlijke opleidingscommissie.

Het panel adviseert de opleidingen om eens met een helicopterview boven de vele verbeteringen en doorontwikkelingen in het onderwijs en de toetsing te gaan hangen, om zo te zien of er winst in efficiëntie te behalen valt en om de ervaren werkdruk van docenten te verlagen.

Onderbouwing

Systeem van kwaliteitszorg

Het systeem van kwaliteitszorg van Aeres, dat van toepassing is op alle Aeres-opleidingen, is naar mening van het panel adequaat en goed gedocumenteerd in onder andere een *Kwaliteitshandboek*. De opleidingen Dier- en Veehouderij hebben een jaarcyclus voor de kwaliteitszorg uitgewerkt, waarbij helder is aangegeven wat er wanneer gebeurt en door wie. Het panel heeft in verslagen en verbeterplannen goed kunnen zien dat de pdca-cyclus mooi rond wordt gemaakt, waardoor verbeteringen daadwerkelijk hun beoogde resultaat behalen. Naast de formele evaluatiestappen, kenmerken de opleidingen zich door een integrale kwaliteitscultuur waarin steeds gezamenlijk naar verbetering wordt gestreefd. Deze cultuur wordt mede door de speciale kwaliteitscoach van de opleidingen (een docent met extra taak) gestimuleerd.

Streefdoelen

In de *Kwaliteitsafspraken Aeres 2019-2024* met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschappen benoemt Aeres drie thema's waar ze de beschikbare kwaliteitsgelden aan willen besteden:

1. Intensiever en kleinschalig onderwijs.
2. Verdere professionalisering van docenten.
3. Passende en goede onderwijsfaciliteiten.

Hierbij zijn adequate middelen en doelstellingen geformuleerd zoals 'Kleinschalig onderwijs' door middel van kleinere groepen in het tweede en derde studiejaar, en 'Intensivering van de begeleiding van practica' door een extra begeleiding van een onderwijsassistent bij ICT-practica.

Verder heeft Aeres zich nog een aantal generieke resultaten tot doel gesteld via de inzet van de kwaliteitsmiddelen:

- Studenten en alumni zijn bovengemiddeld tevreden.
- De onderwijskwaliteit is en blijft goed, accreditaties verlopen soepel en voorspoedig.
- De werkdruk bij medewerkers daalt.
- De tevredenheid van werkvelden en overheden komt tot uiting in een goed gevulde portefeuille met (onderzoeks)projecten met een omvang van circa 20 procent van de jaaromzet aan eerste geldstroom. De onderzoeksprojecten dragen bij aan actueel en uitdagend onderwijs. Studenten participeren in onderzoeksprojecten, lectoraten zijn gekoppeld aan onderwijsactiviteiten.

Het panel vindt deze thema's en doelen passend voor de opleidingen en ziet in de periodieke rapportage van 2020 over de voortgang van deze doelen, dat de opleidingen adequaat reflecteren op de voortgang ten aanzien van de doelstellingen.

Evaluaties en betrokkenheid bij kwaliteitszorg

Het onderwijs wordt regelmatig formeel en informeel geëvalueerd onder studenten, docenten en werkveld, met passende evaluatie- en meetactiviteiten. Zo worden er schriftelijke en mondelinge module-evaluaties onder studenten afgenomen, worden er regelmatig module-evaluaties onder docenten gehouden, geeft de studentenraad (bestaande uit klassenvertegenwoordigers uit de bachelor en de Ad) periodiek haar mening, zijn medewerkers betrokken in de ondernemingsraad, worden er bijeenkomsten gehouden met de werkveldcommissie, is er een gezamenlijke examencommissie (zie *Standaard 10*) en is er een gezamenlijke opleidingscommissie. Evaluatieresultaten worden voor medewerkers gepubliceerd op een intern dashboard en voor studenten op intranet.

De opleidingscommissie heeft recent een belangrijke stap gemaakt: deze is gedurende de coronacrisis relatief weinig bij elkaar geweest. De recent aangestelde studentleden met wie het panel heeft gesproken pakken hun taken voortvarend op en voelen zich hierin gesteund door het opleidingsmanagement. Een volgende stap is volgens het panel om ook de Ad-opleiding te vertegenwoordigen met een Ad-studentlid in de opleidingscommissie. Nu is het perspectief van de Ad-opleiding geborgd via een docent.

Verbetermaatregelen

Studenten geven bij het panel aan dat zij de evaluaties en de acties voor verbeteringen positief ervaren. Dit is ook zo gedurende de coronacrisis: de opleidingen hebben het onlineonderwijs actief geëvalueerd en doorontwikkeld. Op evaluaties wordt snel gereageerd door docenten als dat nodig is. Daarnaast worden de uitkomsten van de verschillende evaluatie-instrumenten samengebracht door de teamleiders en besproken in de docententeams. Op basis van de bespreking wordt er een actiepuntenlijst gemaakt die voor alle docenten inzichtelijk is en waarop wordt bijgehouden welke acties, met het gewenste effect, zijn afgerond. Ook worden de evaluatieresultaten gebruikt als input voor de functioneringsgesprekken met docenten en voor de doorontwikkeling van de modules door de studieleider van de betreffende module. Voor de acties naar aanleiding van de vorige visitatie en een interne audit zijn heldere verbeterplannen gemaakt, zo heeft het panel kunnen zien.

Door de grote betrokkenheid van docenten en hiermee de wens om het onderwijs en de toetsing voortdurend te verbeteren, ziet het panel veel activiteit wat betreft de 'kleine kwaliteit'. Er zijn veel gedetailleerde verbeteracties en ook opleidings- en toetsinformatie is vrij gedetailleerd. Het panel raadt de opleidingen aan om eens met een helicopterview boven de vele verbeteringen en doorontwikkelingen in het onderwijs en de toetsing te gaan hangen, om te bekijken of er een generieke efficiëntieslag mogelijk is. Het generieker oppakken van verbeteringen, het verminderen van de complexiteit en gedetailleerdheid van informatie over het programma en de toetsing, en het generieker hanteren van formats voor documenten die meer op hoofdlijnen zijn (zoals blokboeken en beoordelingsformulieren), kunnen wellicht ook de werkdruk onder docenten verlagen.

Standaard 10 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De bachelor- en Ad-opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De bachelor- en Ad-opleidingen hebben een gezamenlijk en goed systeem van toetsing met valide toetsen en betrouwbare beoordelingen. Het toetsprogramma is overzichtelijk met een variatie van theorie- en praktijktoetsen, die getuigen van het gewenste bachelor- en Ad-niveau. Studenten zijn tevreden over de beoordelingen en de feedback die ze krijgen. De toetsinformatie kan volgens het panel nog transparanter gemaakt worden door opdrachten meer volgens dezelfde formats op te stellen en op gelijke wijze feedback te gaan geven op de beoordelingsformulieren.

De examencommissie borgt de kwaliteit en het niveau van toetsen volgens de wettelijke bepalingen en is op goede wijze betrokken geweest bij aanpassingen van toetsvormen gedurende de coronacrisis. Ook worden er goede andere borgingsmechanismen ingezet zoals scholing van examinatoren via een Basis Kwalificatie Examinering en interne en externe kalibratie op eindniveau. Het panel moedigt de opleidingen aan om de -deels reeds voorgenomen- externe kalibratie verder door te zetten.

Onderbouwing

Toetsing

Ad-studenten maken grotendeels dezelfde toetsen als de voltijd en deeltijd bachelorstudenten. Het systeem van toetsing is naar mening van het panel goed opgezet. Regelingen rondom toetsing en beoordeling zijn adequaat vastgelegd in de *Onderwijs en Examenregeling*. Het toetsprogramma biedt voldoende variatie. Zo ziet het panel theorie tentamen, artikelen, literatuurstudies en analyse-opdrachten. Eén keer per studiejaar levert elke student een competentiedossier in: de zogenaamde proeve van bekwaamheid, waarin de student reflecteert op de tien Aeres competenties. Studenten waarderen vooral de praktijkgerichte toetsvormen zoals de beroepsproducten en bijbehorende assessments waar modules mee worden afgesloten.

Het panel heeft een selectie van voltijd- en deeltijdtoetsen van bachelor- en Ad-studenten bestudeerd en vindt de toetsen en de uitwerkingen van de studenten van een goed niveau. De toetsen zijn valide en sluiten goed aan op de te behalen competenties. In de vorm van de toetsopdrachten kunnen de opleidingen nog meer transparantie bereiken door bijvoorbeeld met vaste formats voor de opdrachtformulering te gaan werken (zie ook *Standaard 9*).

Toetsing in coronatijd

In verband met de maatregelen tegen het coronavirus was het in periode 3 van 2020 niet mogelijk om op de locatie van de hogeschool of Aeres farms te toetsen. De toetsen uit die periode zijn met inachtneming van de leerdoelen in een andere vorm (bijvoorbeeld online) afgenomen of verschoven naar de periode daarna, waarin zoveel mogelijk weer met fysieke

aanwezigheid getoetst is. Dit alles is naar mening van het panel op adequate wijze, in overleg met de examencommissie, gebeurd.

Beoordeling en feedback

Beoordelingen worden gegeven door examinatoren met een Basis Kwalificatie Examinering (BKE) op geschikte beoordelingsformulieren. Bij belangrijke toetsmomenten zetten de opleidingen twee examinatoren in, zoals bij de module-assessments en bij het afstuderen. Studenten zijn tevreden over de beoordelingen en de feedback die ze krijgen. Het panel herkent zich over het algemeen in gegeven cijfers voor beoordelingen van tussentijdse en afstudeertoetsen, en vindt dat de beoordelingssystematiek leidt tot betrouwbare beoordelingen. Wel vindt het panel dat de feedback op de beoordelingsformulieren wisselt in kwaliteit, kwantiteit en volledigheid. Beoordelingen zijn daardoor niet altijd navolgbaar op de formulieren. In de gesprekken met studenten blijkt dat sommige studenten feedback krijgen op het beoordelingsformulier en andere studenten feedback krijgen in de tekst van hun afstudeerproduct. Om hierin eenduidiger te communiceren naar studenten en externe kwaliteitscontroles van bijvoorbeeld een visitatiepanel of de examencommissie te vergemakkelijken, raadt het panel de opleidingen aan om hierover eenduidige afspraken te maken met alle beoordelaars.

Afstudeerfase

De afstudeerfase van de voltijdvariant bestaat uit de volgende onderdelen:

- Twee minoren (2 x 15 = 30 EC).
- Afstudeerstage (17 EC).
- Afstudeeropdracht (10 EC).
- Competentiemanagement en Persoonlijke ontwikkeling (3 EC).

De afstudeerfase van de deeltijdvariant bestaat uit:

- Deeltijdminor (15 EC).
- Beroepsethiek (3 EC).
- Afstudeeropdracht (18 EC).
- Competentieontwikkeling (2 EC).

De afstudeerfase van de Ad-opleiding bestaat uit:

- Competentiemanagement en persoonlijke ontwikkeling (1 EC).
- Eindexamendossier en gesprek (1 EC).
- Afstudeeropdracht (5 EC).
- Sollicitatietraining (1 EC).

Het panel vindt dit gevarieerde afstudeerprogramma's, die de beoogde competenties goed afdekken. Alumni van zowel de bachelor- als de Ad-opleiding hebben zich goed voorbereid gevoeld op het afstuderen en zijn tevreden over de begeleiding en beoordeling. Het afstudeerwerkstuk wordt beoordeeld door twee beoordelaars die een speciale training hebben gevolgd voor het beoordelen van afstudeerwerken. Het panel geeft de opleiding ter overweging mee om het generieke beoordelingsformulier voor het afstuderen binnen heel Aeres nader te specificeren per opleiding met enige vakinhoudelijke componenten.

Kwaliteitsborging toetsing en beoordeling

Het panel vindt dat de kwaliteitsborging van toetsing en beoordeling goed op orde is. De Aeres-brede examencommissie borgt de kwaliteit van toetsing op actieve wijze volgens de wettelijke vereisten en heeft goede lijnen met het opleidingsmanagement en de directie van Aeres. In de examencommissie heeft een docent vanuit de opleidingen Dier- en Veehouderij zitting. Er zijn structurele overleggen en ook regelmatig contacten met examinatoren van Dier- en Veehouderij over de verbetering van toetsen. Verbeterstappen worden goed opgepakt door de opleidingen. Er is een Aeres-brede toetsadviescommissie die advies geeft over toetsen en toetsbeleid, zowel via planmatige afspraken als op verzoek van examinatoren.

De opleidingen werken verder op goede wijze aan het scholen van examinatoren via onder andere BKE, SKE en de *Training Coachen en Beoordelen Vooronderzoek en Afstudeerwerkstuk* voor afstudeerbeoordelaars. Binnen het team Diergezondheid en Management heeft nagenoeg elke examinator een BKE gehaald en heeft één examinator een Senior Kwalificatie Examinering (SKE). Binnen het team Duurzame veehouderij en ondernemerschap moet een deel van de docenten nog BKE-geschoold worden, omdat dit team recent snel is gegroeid.

Ook wat betreft kalibratie over het niveau en de interpretatie van competenties heeft het panel een positief beeld gekregen. Zo worden er als vervolg op de BKE-scholingen periodiek intervisiebijeenkomsten ingepland. Wat betreft de externe kallibratie heeft de bacheloropleiding afspraken gemaakt met andere hogescholen om één tot twee keer per jaar intervisie op beoordelingen te laten plaatsvinden. Het panel moedigt de uitvoer van deze afspraken aan, en geeft de Ad-opleiding mee om dit ook met andere Ad-opleidingen te gaan doen.

Standaard 11 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De bachelor- en Ad-opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Afgestudeerden van deze opleidingen zijn succesvol in het werkveld en laten volgens werkveldvertegenwoordigers een sterk ontwikkeld ondernemend vermogen zien. Het panel concludeert dat afgestudeerden van de beide opleidingen de beoogde leerresultaten realiseren bij het afstuderen. Gegeven cijfers zijn herkenbaar voor het panel.

Bachelorstudenten studeren af op uiteenlopende, zeer relevante onderwerpen voor de actuele praktijk en laten hierbij een goed inhoudelijk niveau zien. Het panel herkent hierin mooi de breedte van het werkveld die de bacheloropleiding zich tot doel heeft gesteld. Wat betreft onderzoeksvaardigheden adviseert het panel de bacheloropleiding om studenten nog beter te begeleiden bij een goede onderzoeksaanpak en het gebruik van de APA-normen.

Ook Ad-studenten hebben relatief veel ruimte om een eigen onderwerp te kiezen. Studenten verdiepen zich bij het afstuderen goed in een actueel onderwerp en zetten hierbij op pragmatische wijze onderzoeksvaardigheden in, zoals dat past bij een Ad-opleiding.

Onderbouwing

Selectie van afstudeerdossiers

Het panel heeft van twintig recent afgestudeerde bachelor alumni het afstudeerdossier bestudeerd, waarvan zeventien eindwerken van voltijdalumni en twee eindwerken van deeltijd alumni. De verdeling is gebaseerd op het aantal afgestudeerden in de varianten en een dekking over alle afstudeerrichtingen, al naar gelang het aantal afgestudeerden. De selectie is een evenwichtige weerspiegeling van voldoende, goede en zeer goede eindwerken. Om van alle verschillende afstudeerrichtingen en varianten en buitenlandse studenten voldoende dossiers te bestuderen heeft het panel twintig in plaats van de reguliere vijftien dossiers bestudeerd. Er zijn vijf dossiers van buitenlandse studenten bestudeerd. De afstudeerdossiers bestaan uit het afstudeeronderzoek met beoordelingsformulieren. Van enkele studenten heeft het panel ook het verslag van de stage en van Competentiemanagement en persoonlijke ontwikkeling ingezien.

Het panel heeft van vijftien recent afgestudeerde Ad alumni het afstudeerdossier bestudeerd. Ook hierbij is rekening gehouden met de verdeling over de beide afstudeerrichtingen en is een selectie gemaakt met een evenwichtige weerspiegeling van voldoende, goede en zeer goede eindwerken. De afstudeerdossiers bestaan uit de afstudeeropdracht met beoordelingsformulieren, en voor een deel van de studenten zijn ook het eindexamendossier en Competentiemanagement en persoonlijke ontwikkeling met beoordelingsformulieren opgenomen in de dossiers.

Gerealiseerd niveau bachelor

Het panel stelt vast dat afgestudeerden van de bacheloropleiding de beoogde leerresultaten hebben gerealiseerd tijdens het afstuderen. Het panel herkent zich in de toegekende cijfers voor de afstudeerproducten. Hierbij ziet het panel geen fundamentele verschillen in niveau en kwaliteit tussen de voltijd- en de deeltijdvariant, en tussen de verschillende afstudeerrichtingen. Ook de dossiers van buitenlandse studenten vindt het panel getuigen van een goed niveau. Hierbij heeft het panel de indruk gekregen dat de coronacrisis geen effecten heeft gehad op het gerealiseerde eindniveau van studenten.

Het inhoudelijke niveau van de studentproducten is goed en er wordt relevante literatuur gebruikt. De bestudeerde afstudeerwerken vindt het panel zeer relevant voor de actuele praktijk en ook het werkveld geeft aan de afstudeeronderzoeken goed bruikbaar te vinden. Het panel vindt het positief dat studenten relatief veel ruimte krijgen om een eigen onderwerp en praktijksetting voor het afstudeeronderzoek en de afstudeerstage te kiezen. Dit komt de motivatie van de student ten goede, geeft ruimte aan ondernemerschap bij studenten en laat zien dat de bacheloropleiding zich zoals voorgenomen (zie *Standaard 1*) op de volle breedte van het werkveld richt. Zo studeren er studenten af binnen een traditioneel boerenbedrijf, maar ziet het panel bijvoorbeeld ook werken van studenten die binnen een accountantskantoor voor de agrarische sector, een biologisch boerenbedrijf, een eigen startende onderneming of een marketingbureau voor zuivel afstuderen.

Het panel ziet nog een tweetal verbeterpunten voor het afstuderen.

Ten eerste ziet het panel dat de onderzoeksaanpak nog verbeterd kan worden in een deel van de afstudeerwerken. In deze weken vindt het panel dat er vooral sprake is van verslaglegging van het onderzoeksproces, en dat de onderzoeksmatige conclusies en adviezen nog beter kunnen. Ook kunnen studenten de APA-normen nog consequenter toepassen. Het panel adviseert de opleiding om studenten beter te begeleiden bij de onderzoeksaanpak en het hanteren van de APA-normen.

Ten tweede valt het bij het panel op dat de administratie van de afstudeerdossiers soms rommelig is: er ontbreken soms bijvoorbeeld handtekeningen van de beoordelaars of studentnummers. Het panel raadt de opleiding aan om hier aandacht aan te besteden. Dit advies geldt ook voor de Ad-opleiding.

Gerealiseerd niveau Ad

Ook Ad-studenten realiseren naar mening van het panel de beoogde leerresultaten bij het afstuderen. Het panel vindt ook hier de gegeven cijfers herkenbaar. De afstudeerwerken verdiepen een actueel onderwerp waarbij op pragmatische wijze onderzoeksvaardigheden worden ingezet. Het panel vindt dit goed passen bij het Ad-niveau. Ook hier ziet het panel dat studenten de volle breedte van het werkveld benutten voor hun onderwerpskeuze.

Functioneren afgestudeerden

Het werkveld is uitermate enthousiast over afgestudeerde bachelor- en Ad-studenten van Aeres. Afgestudeerden kunnen volgens hen direct aan de slag in de praktijk en brengen ondernemerschap en proactiviteit met zich mee. Ook het panel ziet op de visitatiedag kundige alumni die doortastend aan de slag zijn gegaan in de praktijk.

Door het volgen van een minor kunnen bachelorstudenten zich voorbereiden op de doorstroom naar een universitaire masteropleiding. Een aantal studenten per jaar maakt hier gebruik van.

Ad-studenten kunnen na hun studie doorstuderen aan de bacheloropleiding. Een klein deel van de Ad-studenten kiest hier voor. Zij geven bij het panel aan dat de aansluiting goed is, en dat het een voordeel is om een bachelordiploma te behalen omdat Ad-opleidingen niet zo bekend zijn in het werkveld. Het panel doet de suggestie om de Ad-opleiding nog meer onder de aandacht te brengen van het werkveld.

Beoordeling Bijzonder kenmerk Ondernemen

Standaard 1 Visie en beleid op het gebied van ondernemen

Toetspunt 1a: een duidelijke visie op ondernemen

Het panel beoordeelt toetspunt 1a uit het kader voor het Bijzonder kenmerk Ondernemen als **goed** voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

Een van de twee zwaartepunten van Aeres Hogeschool Dronten is Agrofood en ondernemen. Aeres heeft deze visie uitgewerkt in vier pijlers: starten, leiden, ondernemen en innoveren van bedrijven. Het onderzoeksprogramma Duurzaam ondernemen, waar drie lectoraten onder vallen, ondersteunt de ontwikkeling van de Aeres-brede visie. Deze visie is in de ogen van het panel goed uitgewerkt in het document *Leerlijn ondernemen* en de *Memo Bijzonder kenmerk Ondernemen*, en wordt tevens helder gepresenteerd in het boekje *Ondernemen* dat Aeres Hogeschool Dronten heeft gepubliceerd voor stakeholders van de opleidingen. Het panel herkent deze visie in de gesprekken die er op de visitatiedag met management, docenten, studenten en werkveld zijn gevoerd (zie onder andere ook *Standaard 11* van het NVAO-kader). Zwaarwegend vindt het panel dat het ondernemerschap binnen de opleidingen ook door het werkveld duidelijk wordt erkend. Het panel concludeert dat de opleiding een gedragen en duidelijke visie op ondernemen heeft die in alle geledingen van de opleidingen terugkomt. De visie is volgens het panel gericht en geeft sturing aan het onderwijs.

Toetspunt 1b: Ondernemen in doelstellingen vertalen

Het panel beoordeelt toetspunt 1b uit het kader voor het Bijzonder kenmerk Ondernemen als **excellent** voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

In het *Opleidingsplan* van de opleiding zijn naar mening van het panel bijzonder heldere, realistische en concrete doelstellingen geformuleerd voor ondernemerschap in het onderwijs. Deze doelstellingen worden jaarlijks bijgesteld en hebben hierdoor een dynamisch karakter, wat het panel vindt passen bij de snel veranderende agrarische sector. De doelstellingen leven onder alle relevante betrokkenen, wat het panel bijzonder sterk vindt. Het panel heeft ook gezien dat er op zeer goede wijze periodiek schriftelijk wordt gemonitord of de doelstellingen voldoende voortgang kennen en behaald worden.

Toetspunt 1c: Evaluatie van het onderwijsbeleid op het gebied van ondernemen is gericht op verbeteren

Het panel beoordeelt toetspunt 1c uit het kader voor het Bijzonder kenmerk Ondernemen als **voldoende** voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

Aeres stelt haar beleid en visie op ondernemen eens in de zoveel jaar bij als dat nodig is. De opleidingsplannen worden jaarlijks ingevuld, en hierbij worden de doelstellingen en het onderwijsbeleid wat betreft ondernemerschap per opleiding jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld.

Het panel heeft tijdens de visitatie niet helder gekregen hoe dat proces verloopt en vindt dat de opleidingen dit proces van evaluatie en bijstelling van het onderwijsbeleid op het gebied van ondernemen nog meer inzichtelijk kunnen vastleggen. Hierbij kunnen de opleidingen volgens het panel evaluatie-instrumenten zoals studentenevaluaties en werkveldbijeenkomsten ook nog gerichter inzetten om de visie op en de uitwerking van ondernemerschap in het onderwijsprogramma te evalueren.

Standaard 2 Beoogde eindkwalificaties

Het panel beoordeelt toetspunt 2a uit het kader voor het Bijzonder kenmerk Ondernemen als **goed** voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

Het panel ziet de focus op ondernemerschap helder en geconcretiseerd terug in de competenties uit het *Landelijk opleidingsprofiel Dier- en veehouderij 2013*, de *Aeres-competenties* en de beroepstaken. De aspecten van ondernemerschap en innovatie zijn integraal en goed aansluitend op de doelstellingen van Aeres Hogeschool zichtbaar in de beoogde leerresultaten. Een landelijke competentie is bijvoorbeeld Opstellen van een ondernemingsplan en Ontwikkelen en vermarkten van producten en/of diensten, voorbeelden van Aeres-competenties zijn Innoveren en Ondernemen, en voorbeelden van ondernemersgerichte beroepstaken zijn 'De student werkt voor verschillende organisaties aan nieuwe business- en verdienmodellen' en 'The student will learn how to transform milk into added value products. In this task the student is able to technically transform milk into various tasty and food safe dairy products, taking into account market trends and financial aspects'. Het panel geeft de opleidingen mee om nog meer voor te selecteren op afstudeeropdrachten met een ondernemerscomponent, zodat dit in alle afstudeerwerken een belangrijke rol gaat spelen.

Standaard 3 Onderwijs en leeromgeving

Toetspunt 3a: programma

Het panel beoordeelt toetspunt 3a uit het kader voor het Bijzonder kenmerk Ondernemen als **excellent** voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

Het panel concludeert dat ondernemerschap systematisch aanwezig is in het onderwijsprogramma, zowel in de beroepstaken binnen de leerlijn Ondernemerschap als door de wijze waarop docenten de studenten begeleiden.

In het programma en de uitvoering daarvan ziet het panel de aandacht voor ondernemerschap integraal terug. In de voltijd bacheloropleiding komt ondernemerschap in minimaal (afhankelijk van keuzes van studenten) 84 EC terug, in modules zoals Samen Leren Ondernemen, Bedrijfsovername en Agrarisch ondernemen. In de deeltijdopleiding is ondernemerschap verweven in minimaal 62 van de 240 EC. In de Ad-opleiding komt ondernemerschap herkenbaar terug in minimaal 65 EC, in modules zoals Oriëntatie en innovatie in duurzaamheid, Schrijven van een ondernemingsplan en Startend ondernemerschap.

Het panel complimenteert de opleidingen met de wijze waarop ondernemerschap wordt uitgedragen door docenten. Onder andere hierin vindt het panel dat de opleidingen zich op een bijzondere manier onderscheiden op het gebied van ondernemerschap. Studenten hebben veel vrije keuzeruimte in het programma, waarvan een belangrijk deel in de praktijk wordt uitgevoerd. Aeres farms is hier voor voltijdstudenten een goed voorbeeld van: studenten krijgen de regie over bepaalde bedrijfshandelingen of afdelingen. Deeltijdstudenten doen deze ervaringen op in de eigen werkomgeving. Hierbij worden studenten gestimuleerd om na te denken over de toekomst van de agrarische sector, en voortdurend geprikkeld om na te denken over nieuwe vormen van bedrijfsvoering en bedrijfsovername, en innovatie van het werkveld. Ook worden studenten gestimuleerd om naast hun studie en bijbaan actief te worden in bijvoorbeeld Agrarische Jongeren, jongerenraad van een bank of melkfabriek/coöperatie. Docenten voelen hierin echt een missie om studenten aan het denken te zetten en uit te nodigen om ondernemerschap en eigen regie te tonen.

Toetspunt 3b: Studentkenmerken

Het panel beoordeelt toetspunt 3b uit het kader voor het Bijzonder kenmerk Ondernemen als **excellent** voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

De opleidingen hebben een zeer helder beeld van instromende studenten via de studiekeuzecheck en weten uit ervaring dat de meeste studenten ervaring met bedrijfsvoering met zich meebrengen doordat ze zijn opgegroeid op een boerenbedrijf (voltijdstudenten) of ook werken op een boerenbedrijf (deeltijdstudenten). Studenten hebben vrijwel allemaal te maken met keuzes zoals de bedrijfsovername, aanpassingen in de bedrijfsstrategie, keuzes in verduurzaming en je verhouden tot de (regionale) omgeving. Dit maakt dat het aspect ondernemerschap integraal en bij uitstek past bij de doelgroep van deze opleidingen.

Toetspunt 3c: onderwijsvormen/didactisch concept

Het panel beoordeelt toetspunt 3c uit het kader voor het Bijzonder kenmerk Ondernemen als **excellent** voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

Door de vele componenten van praktijkleren en het werken aan beroepstaken in alle modules vindt het panel dat de onderwijs- en toetsvormen bijzonder goed zijn afgestemd op het bereiken van de beoogde leerresultaten op het gebied van ondernemen. Zie voor meer toelichting over de onderwijsvormen en didactiek *Standaard 4* en *Standaard 8* van het NVAO-kader.

Toetspunt 3d: samenhangende onderwijs leeromgeving op het gebied van ondernemen

Het panel beoordeelt toetspunt 3d uit het kader voor het Bijzonder kenmerk Ondernemen als **goed** voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

Uit de vorige beschrijvingen bij deze standaard en *Standaard 4* en *Standaard 8* van het NVAO-kader blijkt dat het panel een samenhangende onderwijsleeromgeving ziet op het gebied van ondernemen. Starten, leiden, ondernemen en innoveren van bedrijven zijn een integraal onderdeel van de onderwijsleeromgeving en de praktijkomgevingen waarin studenten leren.

Standaard 4 Staf

Toetspunt 4a: Samenstelling en kwalificaties van de staf

Het panel beoordeelt toetspunt 4a uit het kader voor het Bijzonder kenmerk Ondernemen als **excellent** voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

Bijna alle docenten hebben zelf ervaring met bedrijfsvoering in de dier- en veehouderij in divers functies zoals melkveehouder, adviseur, bij melkproductiebedrijf of als dierenarts. Ook helpen de internationale relaties van de opleidingen om steeds weer in aanraking te komen met nieuwe ondernemingsvormen en innovatieve toepassingen in de sector. De opleidingen hebben in hun aannamebeleid benoemd dat nieuwe docenten bij voorkeur kennis van ondernemerschap hebben en leven dit actief na. Ook is er een programmahoofd ondernemen binnen Aeres om de bestaande visie op ondernemerschap verder te stroomlijnen en ontwikkelingen te implementeren in het onderwijs. Het is het panel duidelijk dat docenten vanuit deze ervaringen en hun huidige banden met het werkveld (zie *Standaard 1* en *Standaard 6* van het NVAO-kader) een zeer goede mix bezitten van ervaring en theoretische kennis van ondernemen.

Toetspunt 4b: Faciliteiten

Het panel beoordeelt toetspunt 4b uit het kader voor het Bijzonder kenmerk Ondernemen als **goed** voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

Zoals beschreven bij *Standaard 7* van het NVAO-kader, bieden de opleidingen een campus in het teken van leren en ondernemen, en Aeres farms als oefenlocatie voor ondernemen aan studenten. Voor docenten zijn deze leer- en praktijkomgevingen ook zeer geschikt om zich te blijven ontwikkelen in bedrijfsvoering, innovaties en ondernemerschap. Het panel kan zich voorstellen dat de opleidingen nog concrete scholingen aan docenten gaan aanbieden op het gebied van ondernemerschap.

Standaard 5 Gerealiseerde eindkwalificaties

Het panel beoordeelt toetspunt 5a uit het kader voor het Bijzonder kenmerk Ondernemen als **goed** voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

Het is voor het panel evident dat de opleidingen ondernemende agrarische professionals afleveren. Een groot deel van de afgestudeerden functioneert als ondernemer op een boerenbedrijf, of vervult een functie als praktijkmanager waarbij ondernemerschap een noodzakelijke houding is (Ad Paraveterinair manager). Het werkveld herkent dit. Ook in de afstudeerwerken ziet het panel ondernemerschap en innovatie helder terug (zie *Standaard 11* van het NVAO-kader). De mogelijkheid voor studenten om af te studeren op hun eigen (startende) bedrijf binnen het programma 'Green starters', vindt het panel een mooie voorbeeld van de kansen die studenten worden geboden om te gaan ondernemen.

Eindoordeel over de opleiding

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Opleidingsstandaarden	Oordeel Bachelor voltijd	Oordeel Bachelor deeltijd	Oordeel Ad voltijd
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 2 Programma; oriëntatie</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 3 Programma; inhoud</i>			
<i>Standaard 4 Programma; leeromgeving</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 5 Instroom</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 6 Personeel</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 7 Voorzieningen</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 8 Begeleiding</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 9 Kwaliteitszorg</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 10 Toetsing</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 11 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet

Standaarden bijzonder kenmerk Ondernemen	Oordeel Bachelor voltijd	Oordeel Bachelor deeltijd	Oordeel Ad voltijd
<i>Toetspunt 1a: een duidelijke visie op ondernemen</i>	Goed	Goed	Goed
<i>Toetspunt 1b: Ondernemen in doelstellingen vertalen</i>	Excellent	Excellent	Excellent
<i>Toetspunt 1c: Evaluatie van het onderwijsbeleid op het gebied van ondernemen is gericht op verbeteren</i>	Voldoende	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 2 Beoogde eindkwalificaties</i>	Goed	Goed	Goed
<i>Toetspunt 3a: programma</i>	Excellent	Excellent	Excellent
<i>Toetspunt 3b: Studentkenmerken</i>	Excellent	Excellent	Excellent
<i>Toetspunt 3c: onderwijsvormen/didactisch concept</i>	Excellent	Excellent	Excellent
<i>Toetspunt 3d: samenhangende onderwijs leeromgeving op het gebied van ondernemen</i>	Goed	Goed	Goed
<i>Toetspunt 4a: Samenstelling en kwalificaties van de staf</i>	Excellent	Excellent	Excellent
<i>Toetspunt 4b: Faciliteiten</i>	Goed	Goed	Goed
<i>Standaard 5 Gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Goed	Goed	Goed

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO. Op basis van de positieve kwaliteit over de elf standaarden voor zowel de bachelor als de Ad-opleiding komt het panel tot een positief eindoordeel over de opleidingen als geheel.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande voltijd en deeltijd hbo-bacheloropleiding Dier- en Veehouderij van Aeres Hogeschool als **positief**.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande voltijd Ad-opleiding Dier- en Veehouderij van Aeres Hogeschool als **positief**.

Het panel adviseert om het bijzonder kenmerk Ondernemen **toe te kennen** aan de bachelor- en Ad-opleiding Dier- en Veehouderij van Aeres Hogeschool. Het panel beoordeelt het bijzonder kenmerk Ondernemen als **goed**.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleidingen de volgende aanbevelingen mee:

Standaard 2

- Bouw verder aan een goed praktijknetwerk voor Ad-studenten Paraveterinair manager om het praktijkleren voor deze studenten te versterken.
- Organiseer een vorm van 'over de eigen heg kijken' in andere praktijksituaties dan de eigen werkomgeving voor deeltijdstudenten.

Standaard 5

- Maak transparanter op basis van welke harde eisen en bewijsstukken er EC voor werkervaring worden toegekend aan deeltijd bachelorstudenten.
- Besteed meer aandacht aan het adviseren van aspirant Ad-studenten om tot een juiste studiekeuze te komen en om de uitval tegen te gaan.

Standaard 9

- Bekijk of er efficiëntie en werkdrukverlaging te bereiken is door meer generieke formats te gaan gebruiken en meer holistisch naar het onderwijs, de toetsing en verbetermaatregelen te kijken.

Standaard 10

- Uniformeer de wijze van feedback geven op de beoordelingsformulieren.

Standaard 11

- Begeleid studenten nog beter bij een goede onderzoeksaanpak en het gebruik van de APA-normen.

Bijzonder kenmerk

- Zet evaluatie-instrumenten zoals studentenevaluaties en werkveldbijeenkomsten nog gericht in om de visie op en de uitwerking van ondernemerschap in het onderwijsprogramma te evalueren.

Bijlagen

Bijlage 1 Bezoekprogramma

Agenderende audit 7 september 2021

<i>Tijdstip</i>	<i>Thema</i>	<i>Deelnemers</i>
9:15-9:30	Ontvangst	Panel
9:30-10.00	Kennismaking <ul style="list-style-type: none"> • Pitch opleiding door student • Korte presentatie over opleiding door team- en studieleider DVO 	<ul style="list-style-type: none"> • Directeur Aeres Hogeschool Dronten • Team- en studieleider Duurzame veehouderij en Ondernemerschap • Team- en studieleider Duurzame veehouderij en Ondernemerschap) • Team- en studieleider Diergezondheid en Management • Studieleider Deeltijd Dier- en Veehouderij) • Studieleider Dier- en Veehouderij Ondernemerschap • Teamleider DISC en programmahoofd internationalisering • Faculteitscoördinator accreditaties • Hogeschoolcoördinator kwaliteitsmanagement & lector agrarisch waterbeheer • Student
10.00-12.00	Vorbereiding en materiaalbestudering (Ad en B)	Panel
12:00-12:30	Lunch	Panel
12:30-13:00	Inventarisatie van thema's en aandachtspunten voor bezoek	<ul style="list-style-type: none"> • Directeur Aeres Hogeschool Dronten • Team- en studieleider Duurzame veehouderij en Ondernemerschap • Team- en studieleider Duurzame veehouderij en Ondernemerschap • Team- en studieleider Diergezondheid en Management • Teamleider DISC en programmahoofd internationalisering • Studieleider Dier- en Veehouderij Ondernemerschap • Faculteitscoördinator accreditaties • Hogeschoolcoördinator kwaliteitsmanagement & lector agrarisch waterbeheer
13:00-13:15	Reis naar Aeres Farms	Panel
13:15-14:30	Rondleiding Aeres Farms	Panel

Visitatiebezoek 22 september 2021

Tijdstip	Thema	Deelnemers
9:45-10:00	Ontvangst panel	Panel
10:00-10:45	Gesprek met studenten en alumni bachelor	<ul style="list-style-type: none"> • Alumnus Dier- en veehouderij Agrarisch Ondernemerschap (2x) • Student Dier- en veehouderij Agrarisch Ondernemerschap (2x) • Student Dier- en veehouderij Agrarisch Ondernemerschap • Alumnus Diergezondheid en Management • Student Diergezondheid en Management (2x) • Student deeltijd • Alumnus deeltijd (2x)
11:00-11:45	Gesprek met studenten en alumni Associate degree	<ul style="list-style-type: none"> • Alumnus Ad (4x) • Student Ad (2x)
12:00-13:00	Gesprek docenten en examinatoren	<ul style="list-style-type: none"> • Docent Ad • Docent Diergezondheid en Management/Ad • Docent Diergezondheid en Management • Hogeschool decaan • Docent Dier- en veehouderij • Docent Dier- en veehouderij Agrarisch Ondernemerschap • Docent Dier- en veehouderij (Agrarisch Ondernemerschap) • Docent Dier- en veehouderij (Agrarisch Ondernemerschap) (<i>online aanwezig</i>) • Docent Varkens- en pluimveehouderij
13:00-13:45	Lunch	Panel
13:45-14:30	Gesprek borging	<ul style="list-style-type: none"> • Opleidingscommissie studentlid (2x) • Voorzitter Examencommissie • Secretaris Examencommissie • Toetsadviescommissie en kwaliteitscoach • Teamleider DISC en programmahoofd internationalisering • Faculteitscoördinator accreditaties • Hogeschoolcoördinator kwaliteitsmanagement
14:30-14:45	Pauze	Panel
14:45-15:15	Werkveld (<i>online aanwezig</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Vertegenwoordiger vanuit ForFarmers • Vertegenwoordiger vanuit Vitaux • Vertegenwoordiger vanuit Ijsvogelgroep

15:30-16:15	Gesprek met opleidingsmanagement	<ul style="list-style-type: none"> • Directeur Aeres Hogeschool Dronten • Team- en studieleider Duurzame veehouderij en Ondernemerschap • Team- en studieleider Duurzame veehouderij en Ondernemerschap • Team- en studieleider Diergezondheid en Management • Teamleider DISC en programmahoofd internationalisering • Studieleider Dier- en Veehouderij Ondernemerschap • Programmahoofd Ondernemen
16:15-17:00	Beoordelingsoverleg panel	Panel
17:00-17:30	Terugkoppeling	<ul style="list-style-type: none"> • Directeur Aeres Hogeschool Dronten • Team- en studieleider Duurzame veehouderij en Ondernemerschap (2x) • Team- en studieleider Diergezondheid en Management • Teamleider DISC en programmahoofd internationalisering • Studieleider Dier- en veehouderij Ondernemerschap • Faculteitscoördinator accreditaties • Hogeschoolcoördinator kwaliteitsmanagement & lector agrarisch waterbeheer
17:30-18:00	Ontwikkelgesprek	<ul style="list-style-type: none"> • Directeur Aeres Hogeschool Dronten • Team- en studieleider Duurzame veehouderij en Ondernemerschap (2x) • Team- en studieleider Diergezondheid en Management • Teamleider DISC en programmahoofd internationalisering • Studieleider Dier- en Veehouderij Ondernemerschap • Faculteitscoördinator accreditaties • Hogeschoolcoördinator kwaliteitsmanagement & lector agrarisch waterbeheer

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

Talent voor groei
Jaarverslag Aeres Groep 2019
Instellingsplan 'Een groene toekomst 2020-2024'
Ons Idee Onderwijs
Onderzoek
Ondernemerschap
Detail info opleidingsvarianten
Visitatierapport DV 2014
Verslag tussenevaluatie
Publiciteit Aeres Hogeschool Dronten en DV
Landelijk Opleidingsprofiel DV 2013
Landelijk Opleidingsprofiel DV 2021
Notulen werkveldcommissies DV
Notulen werkveldcommissies DGM
Leden werkveldcommissie
Onderwijsconcept Aeres Hogeschool
Curriculumoverzichten
Moduleoverzichten
Lerend Praktijkonderzoek
Onderzoeksprogramma Duurzaam ondernemen Aeres hogeschool
Gedragscode onderzoek
Beoordeling Team Toegepast PraktijkOnderzoek
Promoveerbeleid
Onderzoeksleerlijn
Bodemleerlijn
Dashboard
Factsheets NSE
Pet Monitor
Leerplan DV
Handleiding afstudeerwerkstuk
Handleiding afstudeerwerkstuk Ad
Competentiemanagement
Leerlijn Engels
Leerlijn Ondernemerschap
Chronologisch verslag Covid-19 maatregelen Aeres Hogeschool
VAP notulen
Jaarverslag Examencommissie 2020
Evaluatie hybride onderwijs oktober 2020
Resultaten en korte analyse enquête afstandonderwijs
Reactie op validatiebrief
Extra reflectie op standaard 1 Bijzonder Kenmerk Ondernemen
Kengetallen bachelor rendement en uitval 1^e jaar
Onderzoek studievertraging
HICTO beleidsplan 2019-2023

Bijlage 2 Bestudeerde documenten (vervolg)

Instroomprocedure internationale opleidingen

Professionaliseringsplan Aeres Hogeschool

Personeelsoverzicht

MTO 2018

Kwaliteitshandboek

Actiepuntenbestand

Kwaliteitsafspraken

Toetsbeleid

Toetsprogramma's

Toetsbeleid in uitvoering

Rapport SKE docent

Agrarisch bedrijfsopvolging, een project voor de hele familie

Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal

Selectie (uitgewerkte) toetsopgaven met bijbehorende beoordelingscriteria en normering

Voorbeeld intake-dossiers van internationale studenten 59 Opgevraagde afstudeerwerkstuk-dossiers